

SANASTA KUVIKSI

Raamatunkerrontamateriaali seurakuntien varhaisnuorisotyöhön

Sanna Olli

SANASTA KUVIKSI

Raamatunkerrontamateriaali seurakuntien varhaisnuorisotyöhön

Sanna Olli
Opinnäytetyö, syksy 2014
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön
suuntautumisvaihtoehto
Sosionomi (AMK) + Kirkon
nuorisotyönohjaajan virkakel-
poisuus

TIIVISTELMÄ

Olli, Sanna. Sanasta kuviksi. Raamatunkerrontamateriaali seurakuntien varhaisnuorisotyöhön. Syksy 2014. 62 sivua, 3 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosionomi (AMK) + Kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus.

Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda erityisesti kuvallista työskentelyä hyödyntävä raamatunkerrontamateriaalipaketti seurakuntien varhaisnuorisotyöhön. Tavoitteisiin kuului myös erilaisia oppimistyyliä huomioivan raamatunkerrontamenetelmän kehittäminen, kehittää lasten osallisuutta huomioivan raamatunkerrontamenetelmä, raamatunkertomusten mieleenpainuvuuden lisääminen ja kynnyksen madaltaminen kuvallisen ilmaisun hyödyntämiseen.

Evankelis-luterilaisissa seurakunnissa erityisesti 7-14-vuotiaiden kanssa tehtävää työtä kutsutaan yleisesti varhaisnuorisotyöksi. Materiaalini on suunniteltu erityisesti tälle ikäryhmälle. Yksi haaste työssä oli ikäryhmän laajuus. Suunnitelmassa toimintaa tulee ottaa huomioon, että toiminnan suunnittelu 7-vuotiaille on erillaista kuin 14-vuotiaille.

Työn keskeisenä ajatuksena kulki tekemällä oppiminen. Tekeminen on tärkeä keino opetuksen konkretisoinnissa. Kokeilemalla, osallistumalla ja tutustumalla on mahdollista elää jo sitä todellisuutta, johon oppiminen tähtää. Lapsi oppii paremmin tekemällä ja kokeilemalla asioita kuin lukemalla asioita suoraan kirjasta. Tämä oli yksi tärkeimmistä oivalluksista työn alussa. Toiminnallisen oppimisen teho perustuu siihen palautteeseen, jonka oppija saa tekemisestään välittömästi toiminnan jälkeen. Yleisesti voidaan kuvata, että toiminnallisessa oppimisessä opitaan tekemisen, vuorovaikutuksen, kokemisen ja yhteistyön kautta.

Työssä käytetään kuvallista työskentelyä raamatunkertomusten elävöittämisessä ja tekemässä Jumalan sanaa ymmärrettävämmäksi. Näissä raamatunkerrontatuokioissa materiaali tukee lapsen mielikuvitusta ja kykyä eläytyä raamatunkertomuksiin. Lapset pääsevät itse rakentamaan kuvia erilaisista materiaaleista käyttäen erilaisia tekniikoita. Tämän tekniikan avulla lapset voivat eläytyä raamatunkertomuksiin konkreettisemmin ja ymmärtää niiden merkityksen paremmin.

Materiaali sisältää kuusi eri raamatunkerrontatuokiota. Tuokiot sisältävät toiminnan kuvauksen askel askeleelta, sekä raamatunkertomukset, jotka on kirjoitettu uudelleen mukaillen alkuperäisiä kertomuksia. Kertomukset sisältävät myös kuvia, joilla havainnollistetaan työn vaiheita ja lopputulosta. Toimintatuokioita on testattu Lappajärven ja Kälviän seurakunnissa kesällä 2014.

Asiasanat: varhaisnuori, kuvataide, toiminnallisuus, raamatunkerronta, produkti, osallisuus, kristillinen kasvatus

ABSTRACT

Olli, Sanna. From the Word to the pictures. Bible teaching material. 62p., 3 appendices. Language: Finnish. Kauniainen, Autumn 2014. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The goal in this work was to create a bible teaching material that takes advantage of pictorial work methods and to create a material that can be used in church's pre-youth work. One goal was also to create a teaching material that pays attention to different learning styles. One objective was to develop a material that regards children's experience of inclusion, increases the memorability of Bible stories and helps to lower the threshold to use any kind of pictorial methods in Bible teaching.

The work with children age of 7 to 14 years is called "pre-youth work" in Lutheran congregations. This material that I developed is made for that age group. One difficulty in this work was the extent of age distribution. There is a big difference to create and develop Bible teaching material for 7 years old than 14 years old children.

In this work it has been concentrated to learning-by-doing method because it helps to process all learned things easier. Children learn difficult subjects easier by experimenting and participating than just reading information from the books. That was the main thing that has been noticed in the beginning of working. The power of learning-by-doing method is based in that fact that the feedback comes instantly after the action. In the material the learning happens by doing, experimenting, interacting and co-operating.

In this work it has been used pictorial methods to make Bible stories more alive to children and through that the God's word can be more vivid and easier to understand. This material contains six different learning and devotional moments. In those sessions the material encourages children to use their imagination, empathize with the Bible stories and see the situation in those Bible stories. Children can also build the pictures by themselves using different kind of materials and techniques. Through that type of working, children can see their feelings and thoughts in reality and handle those feelings better. Images and structures help children to make Bible stories and feelings raised by those stories more real for them.

The bible teaching material contains the description of the activities and real Bible stories that have been customized for children. The material contains also photos and pictures that help to see the result of activity or help to perceive the way of doing the activity. All the sessions have been tested in the congregation of Lappajärvi and in the congregation of Kälviä in summer 2014.

Keywords: pre-youth, visual arts, activity, Bible teaching, production, inclusion, Christian education

SISÄLTÖ

1	KUVALLINEN TYÖSKENTELY OSAKSI HARTAUSHETKIÄ	7
2	KRISTILLINEN KASVATUS.....	9
2.1	Nuoruus kehitysvaiheena.....	9
2.2	Uskonelämän kehittyminen.....	10
2.3	Raamatun merkitys hengelliselle elämälle	13
2.4	Varhaisnuorisotyö seurakunnassa.....	14
2.5	Kerronta ja kuvallinen työskentely kristillisessä kasvatuksessa	15
2.6	Osallisuuden määrittely.....	16
3	OPPIMINEN.....	18
3.1	Ryhmätyöskentely.....	18
3.2	Toiminnallinen oppiminen	19
4	KUVATAIDE JA LAPSET.....	21
4.1	Taidekasvatus.....	21
4.2	Lapset ja luovuus.....	22
5	OPINNÄYTETYÖN VAIHEET	24
5.1	Työn lähtökohdat	24
5.2	Opinnäytetyöni tavoitteet	26
5.3	Prosessin kuvaus.....	26
5.4	Teoria käytännöksi.....	28
6	MATERIAALI	33
6.1	Testaus seurakunnista.....	33
6.2	Arviointi ja materiaalin palaute	34
7	POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	36

LÄHTEET	40
LIITE 1: Palautelomake lapsille	42
LIITE 2: Palautelomake ohjaajalle.....	43
LIITE 3: Sanasta kuviksi – materiaali	44

1 KUVALLINEN TYÖSKENTELY OSAKSI HARTAUSHETKIÄ

Lapsi oppii tuntemaan asioita hänelle merkityksellisten asioiden kautta. Taiteen avulla on mahdollista avata sellaisia asioita, jotka muuten voisivat jäädä käsittämättömiksi. Taide avaa pyhyiden kokemista ja luo mahdollisuuden kokea syvemmin traditioita ja symboliikkaa. Lapsi oppii Jumalasta leikkien, liikkuen, tutkien ja taiteen kautta kokien ja itseään ilmaisten. Taidekasvatus tukee omia kykyjä, itseilmaisua ja uuden luomista. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2013, 17.)

Olen materiaalia suunnitellessani valinnut kuusi raamatunkertomusta, joista neljä on valittu Vanhan testamentin kertomuksista ja kaksi Uuden testamentin. Tämä jaottelu oli mielestäni looginen, koska halusin tarjota materiaalia kummankin osan käsittelyyn. Raamatunkertomukset on valittu sen mukaan, miten niiden luonteeseen sopii kuvallisen työskentelyn hyödyntäminen. Olen miettinyt huolellisesti jokaisen kertomuksen kohdalla, vaikuttaako toiminta päälle liimatulta, vai tukeeko se rehellisesti kertomuksen ymmärtämistä ja sanomaa.

Ennen materiaalin työstämistä toivoin voivani luoda materiaalin, joka toimii kertomusten rinnalla ja niiden tukijana, jättämättä niitä kuitenkaan varjoonsa. Yhtenä tärkeänä johtoajatuksenani materiaalia suunnitellessani olenkin pitänyt ajatusta siitä, että materiaalini on vain väline, eikä siitä saa tulla pääasiaa. Hauskasta tekemisestä ei saa tulla näiden hartaushetkien pääasiaa, vaan ensimmäisenä tärkeysjärjestyksessä on pysyttävän raamatunkertomusten ja niiden sanoman.

Lukiessani (2006) kertojan käsikirjan havainnollistamisosiota käsittelevää osaa, huomasin, että kyseisessä teoksessa havainnollistamisella tarkoitetaan vain lapsille kertomuksen yhteydessä näytettyjä kuvia. Itse näen, että suunnittelussa oleva materiaalipakettini voidaan lukea havainnollistamisen termin alle. Kertojan käsikirjassa havainnollistamismateriaalin valitsemisessa kehoitetaan olemaan tarkkoja ja miettimään huolella, että valittu materiaali todella tukee kertomusta.

Mielestäni tärkeä myös omaan työhöni sovellettava lausahdus kirjassa on ”Kuva tukee kertomusta, ei kertomus kuvaa” (Luumi 2006, 163).

Yhtenä tavoitteenani tässä työssä oli auttaa madaltamaan kynnystä kuvallisen ilmaisun hyödyntämisessä. Tavoitteeni taustalla on omakohtainen kokemus siitä, että kuvallinen työskentely, jonka piiriin lasken maalaamisen, askartelun ja muunlaiset kädentaidot, herättää usein paljon vastustusta sellaisissa työntekijöissä, jotka eivät koe sitä omaksi ”jutukseksi”. Kuitenkin mielestäni on sääli, että niin moni työntekijä ajattelee tämän kaltaisen työskentelyn vaativan itseltään jonkinlaisia suuria lahjoja kuvataiteeseen, jotta sitä voisi hyödyntää. Hyödynnämme me musiikkiakin, vaikka emme kaikki ole musikaalisia. Kuvallinen työskentely voi mielestäni vastata sellaisten lasten ja nuorten tarpeisiin, jotka oppivat eritavalla. Siksi lähdin kehittämään materiaalipakettia, joka voisi toimia samankaltaisena apuvälineenä kuin lauluja sisältävät CD-levyt laulutaidottomille.

Toiminnallinen oppiminen on keskeinen osatekijä työssäni. Sille hyvänä perusteluna toimii jo pelkästään se, että tämän ikäiset lapset odottavat toiminnalta erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Heidän aktivoimisensa toimintaan on keskeinen asia ikäkauden pedagogiikkaa. Kouluikäinen kaipaa elämäänsä erilaisia kokemuksia, aistimuksia ja elämyksiä. Sanotaan kuitenkin, että nykyaikakauden koululaiset turhautuvat helposti, jos toiminta ei ole heidän toiveidensa mukaista. Haasteena onkin kehittää toimintaa, joka tuntuu heistä mielekkäältä ja motivoi heitä osallistumaan. (Kallioniemi 2010, 133.)

Suunnittelemani materiaalipaketti on suunnattu erityisesti seurakuntien varhaisnuorisotyöhön, ja se sisältää eritasoisia hartaushetkiä, jotta se kattaisi mahdollisimman laajasti tuon ikäryhmän jo sellaisenaan. Materiaalini on kuitenkin luonteeltaan sellainen, että se on muokattavissa monenikäisille osallistujille. Olen jättänyt materiaaliini tietyn väljyyden, jotta kukin kasvattaja voi helposti tehdä siihen katsomiaan muutoksia. Materiaalia ei ole sidottua tiettyyn seurakuntaan vaan sitä voidaan hyödyntää läpi Suomen.

2 KRISTILLINEN KASVATUS

Kristillinen kasvatus terminä voidaan määritellä tarkoittamaan uskontokasvatuksen sisällä toteutettavaa kristilliseen uskoon ja arvoihin johtavaa kasvatusta. Kristillisessä kasvatuksessa kasvattaja pyrkii välittämään kasvatettavalle nimenomaan kristillisen uskon perinteitä ja sanomaa. Kristillinen kasvatus voidaan määritellä tarkoittamaan myös kristillisen perinteen välittämistä sukupolvelta toiselle. (Muhonen & Tirri 2008, 64–67.)

Kristillinen kasvatus on kuitenkin monisyinen termi, ja sen sisälle mahtuu monia näkemys- ja painotuseroja. Kristillisen kasvatuksen yksiselitteinen määrittely onkin vaikeaa. Kristillisen kasvatuksen eroavaisuuksiin vaikuttaa merkittävästi myös se, minkä kirkkokunnan tunnustus on kasvatuksen pohjalla. Evankelisluterilaisen kirkon kristillinen kasvatus pohjaa luonnollisesti luterilaiseen tunnustukseen. Kristillisen kasvatuksen voidaan määritellä tarkoittavan myös kristillisen perinteen välittämistä sukupolvelta toiselle. Kuitenkin kristilliseksi kasvatukseksi voidaan määritellä yksinkertaisesti myös se, että kasvattajan arvot ovat kristillisen arvopohjan mukaisia. Yksinkertaisimmillaan kristillisestä kasvatuksesta voidaan puhua silloin kun kasvattajan kasvatustavoitteet ovat lähtökohdiltaan kristillisiä. (Räsänen 2008, 278.)

2.1 Nuoruus kehitysvaiheena

Kehityspsykologiselta kannalta katsottuna kasvu esimurrosikäisestä murrosikäiseksi on monisyinen prosessi. Varhaisnuoruuden eri vaiheissa olevat eroavat toisistaan suuresti. Näiden kehitysvaiheiden sisällä lapsen kasvu ja kehittyminen ovat lisäksi hyvin yksilöllisiä. Kasvussa tapahtuu pyrähdyksiä ja taantumia ja niiden lisäksi edellisen vaiheen piirteitä saattaa olla myös seuraavassa kehitysvaiheessa. Siirtymä murrosikään ei ole äkkinäinen vaan tapahtuu vähitellen. Varhaisnuorten kanssa työskentelevä henkilö voi olla tilanteessa, jossa kesän aikana avoin ja sosiaalinen lapsi on muuttunut sisäänpäin kääntyneeksi murros-

ikäiseksi. Toimittaessa kouluikäisten kanssa on tärkeää tuntea eri kehitysvaiheiden piirteitä ja luonteenomaisia oppimistapoja. (Kallioniemi 2010, 130.)

Nuoruudessa ihminen kohtaa elämänvaiheen, jossa hän käy läpi psykologisia ja sosiaalisia muutoksia. Nuoruus on aikaa, jolloin ihminen käy läpi, fyysisten muutoksen lisäksi, myös vähittäisen irtautumisen vanhemmista. Nuoruutta tarkastellaan usein kolmena eri jaksena, jotka ovat varhaisnuoruus (11–14 v), keskinuoruus (14–18 v) sekä myöhäisnuoruus. Varhaisnuoruuden vaihetta kutsutaan myös murrosiäksi, sillä silloin nuoressa tapahtuu erityisen paljon muutoksia biologisella ja sosiaalisella tasolla. (Pruuki 2010b, 51–52.)

Nuoruuden kehitystehtävänä pidetään eheän identiteetin saavuttamista, tällöin nuori työstään arvojaan ja elämässään keskeisiä asioita. Varhaisnuoruudelle on keskeistä kriittinen suhtautuminen aikuisten käsityksiä ja elämäntapoja kohtaan. Kriisien kautta nuoren on mahdollista saavuttaa eheä identiteetti, joilla keskeistä on läheisten ihmissuhteiden ylläpitäminen. Vaarana nuoruudessa on kuitenkin identiteetin pirstaleisuus. (Pruuki 2010b, 52.)

Kehityksellisesti murrosikään liittyy tunne-elämän mullistumista ja kokemuksia. Identiteetin muodostaminen ja kamppailu sen kehittymisen kanssa voivat olla nuorelle henkisesti hyvin raskas prosessi. Murrosikään liittyy oleellisesti myös tunteiden voimakas vaihtelu mielentilasta toiseen. Keskenään ristiriitaiset tunteet voivat olla myös päällekkäisiä. Tässä kehitysvaiheessa nuoren sosiaaliset suhteet muuttuvat ja järjestäytyvät uudelleen nuoren irtautuessa vanhemmistaan ja etsiessä itsenäisyyttään. Jos nuoren identiteetin kehitys onnistuu hyvin, hän kokee olevansa ehyt ja löytää elämästään mielekkyyttä ja jatkuvuutta. (Kallioniemi 2010, 131.)

2.2 Uskonelämän kehittyminen

Jokainen lapsi omaa jo lapsuudessaan valmiuksia hengelliseen elämään. On jokaisen kasvattajan vastuulla, miten nuo valmiudet pääsevät kehittymään. Lapsen usko tarvitsee hoitoa päästäkseen kehittymään ja kasvamaan. Lapsi

omaa käsitteitä ja toimintatapoja vanhemmiltaan, jos usko on itsestään selvä osa elämää hänen vanhemmilleen, se on sitä myös lapselle. Lapsi tarvitsee tuekseen yhden aikuisen, joka antaa hänelle esimerkkiä uskonnollisesta elämästä, joka on hänen lähellään ja vastailee hänen kysymyksiinsä. Jos vanhemmille uskonelämä on vierasta, voi lapsen tukena olla joku muu. (Kinnunen 2011, 23.)

Lapsen ensimmäiset käsitykset Jumalasta perustuvat siihen, millainen tunneside hänellä on omiin vanhempiinsa sekä siihen, millaisia kokemuksia lapsi on heistä varhain saanut. Lapsi, jolla on rakastava suhde vanhempiinsa, kokee turvallisuuden tunteita ja yhdistää ne alitajunnassaan Jumalaan. Esimerkiksi jos lapsi on saanut kokea rakastavan suhteen äitiinsä, hän mielessään yhdistää sen Jumalaan. Vaihtoehtoisesti jos lapsi kokee vanhempansa ankarina, hän saattaa mieltää Jumalan samanlaiseksi. Lapsen on vaikeaa käsittää Jumalan rakkautta, jos hän ei ole saanut kokemuksia inhimillisestä rakkaudesta. Lapsen uskonnollinen ja hengellinen kasvu ovat siis vahvasti sidoksissa tunne-elämän kokemuksiin. (Kinnunen 1996, 15.)

Ensimmäisten ikävuosien aikana lapsi mieltää häntä hoitaneen, läheisen ihmisen uskon omakseen samalla lailla, kuin hän mieltää kaiken muunkin vanhempiensa elämän osaksi omaa elämäänsä. Lapsen varhaislapsuuden uskon kannalta ei ole merkitystä, kumman vanhemman kanssa lapsi viettää enemmän aikaa, sillä lapsi omaksuu sen vanhemman arvoja, joka on enemmän läsnä hänen elämässään. (Kinnunen 1996, 17.)

Lapsen varhaisista uskon vaiheista ei voida tietää, sillä lapsi ei ole kykeneväinen kertomaan niistä, koska hänellä ei ole siihen tarvittavaa kieltä. Alle kouluikäisenä lapsi liittyy Jumalaan käsitteitä, jotka antavat hänestä suuren ja mahtavan kuvan. Lapsen mielessä Jumala on suuri, voimakas ja vanha, Hän on luonut maailman, joka on ollut olemassa jo kauan. Lapsen usko on hyvin konkreettista, hän saattaa mieltää Jumalan viisaaksi ja vanhaksi sedäksi. Hän kunnioittaa ja ihailee Jumalaa. Lapsen mielikuvaa Jumalasta ei saa koskaan murskata. Lapsen on saatava säilyttää oma konkreettinen käsityksensä Jumalasta, jotta hänen jumalakäsityksensä pääsee kehittymään. Hänelle voidaan kertoa

Jumalan ja Jeesuksen teoista, jotka tuovat Jumalan lähemmäs lasta. (Kinnunen 1996, 18.)

Alle kouluikäinen on niin uskossaan, kuin kaikessa muussakin toiminnassaan itsekeskeinen ja uskoo kaiken tapahtuvan hänen vuokseen. Lapsi uskoo, että Jumala on olemassa häntä varten ja että hänen tehtävänsä on huolehtia hänestä ja parantaa hänet. Tämän ikäinen uskoo, että Jumala on olemassa huolehtiakseen nimenomaan hänen tarpeistaan. On hyvä jos lapsi uskoo, että Jumala kuulee kaikki hänen rukouksensa ja on valmis huolehtimaan hänen pienistäkin tarpeistaan. (Kinnunen 1996, 18)

Kouluiässä alkaa lapsen uskoon tulla mielteliäämpiä piirteitä. Kuitenkin jumalakuva alle 10-vuotiaana on melko minäkeskeinen ja moralistinen. Lapsesta tuntuu epäoikeudenmukaiselta antaa anteeksi ja hän vaatii rangaistuksia virheistä ja palkintoja hyvistä teoista. Anteeksiantaminen voi kuitenkin olla asenteita muokkaava kokemus, vaikka se tuntuukin kurjalta. (Luukkonen 1997, 46.)

Yhdeksännen ikävuoden jälkeen lapsen usko alkaa joutua kriisiin ja jumalakuva muuttua. Käsitys suurikokoisesta ihmisen näköisestä Jumalasta alkaa muuttua ja saada henkisempiä piirteitä. Lapsi joutuu kamppailemaan epävarmuuden keskellä; jos Jumala ei olekaan sen näköinen kuin olen kuvitellut, onko häntä ollenkaan. Yhdeksännen ja kymmenennen ikävuoden aikana tyttöjen ja poikien uskossa alkaa näkyä selviä eroja. Tytöt osallistuvat selvästi aktiivisemmin uskonnolliseen toimintaan. (Kinnunen 2011, 32.)

Kymmenen ja yhdentoista ikävuoden aikana lapsen uskonnollisessa ajattelussa ja asenteissa tapahtuu muutoksia. Enää lapselle eivät riitä muilta opitut uskomukset ja käyttäytymismallit vaan hän tahtoo tietää, mihin hän itse uskoo ja millä tavalla hän itse ajattelee. Lapsen mielessä liikkuvat kysymykset siitä, onko Jeesus todella ollut olemassa ja miten hän on pystynyt tekemään ihmeitä. Tämän ikäisen kanssa on hyvä tutustua historian kirjoihin ja karttoihin, joiden avulla voidaan tarkastella raamatunkertomusten paikkaansa pitävyyttä. Kymmenen ikävuoden aikoihin kerhoista ja pyhäkouluista alkavat jäädä pois ne lapset, joiden vanhemmat eivät ole erityisesti viemässä heitä tämän kaltaiseen toimintaan.

taan. Lapsi alkaa vieraantua uskosta, jos häntä ei kannusteta uskomaan. (Kinunen 2011, 34–36.)

Uskonnollisen kehityksen tunteminen on tärkeää lasten parissa toimiville henkilöille. Uskonnollisen kehityksen tunteminen antaa pohjan uskontokasvatukseen liittyvän toiminnan suunnittelulle. Toimintatuokioita suunniteltaessa on esimerkiksi tarpeellista tietää milloin lapsi alkaa ymmärtää erilaisia uskonnollisia käsitteitä. Kouluikäisille suunniteltu toiminta eroaa niin rippikoululaisille suunnitellusta toiminnasta kuin lapsille suunnitelluista hetkistä. (Pruuki 2010a, 223.)

2.3 Raamatun merkitys hengelliselle elämälle

Nykyisin elämme kulttuurissa, jonka yhtenä valitettavana tekijänä on Raamatun arvovallan romahtaminen. Yksikään nuori tuskin nykyisin ajattelee, että Raamattu olisi taivaasta pudonnut valmis paketti, vaan sen kirjoitukset kyseenalaitetaan monessa yhteydessä ja jo peruskoulussa nuori oppii suhtautumaan kriittisesti Raamatun kertomuksiin ja opetuksiin. (Köykkä 2005, 55.)

Raamatun arvovallan muuttuminen aiheuttaa sen, että kirkon työntekijän on mietittävä entistä tarkemmin, mikä on hänen käsityksensä Raamatusta ja sen tulkinnasta. Ilman käsitystä siitä, miten itse suhtautuu Raamattuun, ei ole mahdollista kohdata näiden kysymysten keskellä kamppailevia nuoria. (Köykkä 2005, 55.)

Luettaessa Raamattua, ei ole kyse kuitenkaan siitä, miten ne voidaan selittää tarkasteltaessa niitä täysin ulkopuolelta. Raamattua on tarkoitus lukea, etsien siitä yhtymäkohtia omaan elämään ja vastauksia juuri oman elämän kysymyksiin. Oman elämän syvyyksissä ihminen etsii Raamatusta vastauksia elämänsä syvimpiin kysymyksiin. Nuoren elämästä ei pitäisi poistaa hänen omaa subjektiivisuuttaan, sillä silloin häneltä poistetaan hänen nuoruutensa. Kaiken tämän keskellä hänen on saatava tuntea, ettei Raamattu ole mikä tahansa kirja, jonka ei ole tarkoitus koskettaa häntä. Raamattu ei voi tulla hänelle tärkeäksi, ennen kuin se tulee hänelle rakkaaksi. (Köykkä 2005, 59.)

Kuitenkin kun puhumme syvimmillään Raamatun merkityksestä hengelliselle elämälle, paikallaan on vain yksi lainaus, itse Raamatusta. ”Tämä on kirjoitettu siksi, että te uskoisitte Jeesuksen olevan Kristus, Jumalan Poika, ja että teillä, kun uskotte, olisi elämä hänen nimensä tähden” (Joh. 20:31).

2.4 Varhaisnuorisotyö seurakunnassa

Vaikka kouluikäisten lasten parissa tehtävä työ seurakunnassa jääkin usein vaikeasti määriteltäväksi alueeksi lapsuuden ja nuoruuden välissä, se on kuitenkin suurten kysymysten äärellä tehtävää tärkeää työtä. Lapsuuden ja nuoruuden välille jäävä aika on itsessään tärkeää aikaa, eikä vain epämääräinen väli-kausi lähdön ja matkakohteen välillä. (Jansa 2010, 266.)

Luterilaisissa seurakunnissa kouluikäisten, 7–14-vuotiaiden, kanssa tehtävää työtä kutsutaan yleisesti varhaisnuorisotyöksi. Työn hahmottumista vaikeuttaa osaltaan ikäjakauman laajuus. On eri asia suunnitella toimintaa 7-vuotiaalle, kuin 14-vuotiaalle. (Jansa 2010, 266.)

Keskeinen osa kouluikäisten parissa tehtävää työtä on heidän aktivoimisensa toimintaan. Lapset odottavat toiminnalta aktiivisuuden lisäksi kokemuksia ja elämyksiä. Kouluikäiset ovat tottuneet elämään ympäristössä, joka on täynnä erilaisia aktiviteetteja. Tämän ikäiset ovat tottuneet elämään ympäristössä, jossa on keskeisesti olennaisia erilaiset pelit, animaatiot ja mielikuvitusmatkat ja ne ovat heille paljon luontevampi osa elämää kuin aikaisemmille sukupolville. (Kallioniemi 2010, 133.)

Seurakunnissa tehtävä varhaisnuorisotyö koostuu pääosin projekteista, kokoaivasta toiminnasta, verkostoitumisesta ja yhteistyöstä. Varhaisnuorisotyö painottuu vahvasti maallikkojen ja vapaaehtoisten varassa tapahtuvaan toimintaan. Nuoret kerhonohjaajat ovatkin suurimmista kirkon vapaaehtoisten ryhmistä. Työstä vastaavat nuorisotyönohjaajat, joiden työnkuvaa yleisesti kuuluu myös rippikoulu- ja nuorisotyötä. (Jansa 2010, 267.)

Useassa seurakunnassa työmuodot määritellään edelleen selkeärajaisesti, mikä ei välttämättä palvele työn tarkoituksenmukaista toteutumista. Esimerkiksi lapselle aamu- ja iltapäivätoiminnasta tutuksi käyneet lastenohjaajat ovat harvemmin mukana kirkon muussa kasvatustoiminnassa. Työmuotojen välinen yhteistyö on siis harvinaisempaa. (Jansa 2010, 267.)

2.5 Kerronta ja kuvallinen työskentely kristillisessä kasvatuksessa

Kysymykseen siitä, mitä kertominen on, on mahdollista löytää lukemattomia vastauksia. Kuitenkin Pertti Luumin teoksessa *Kertojan käsikirja* (2006, 37–40) esittämällä selityksillä on paljon myös yhteisiä piirteitä. Useimmissa määritelmissä esitettiin kerronnan tarkoittavan kokemusten ja tapahtumien välittämistä ja kuvailua. Kertomus tuntuu myös usein liittyvän menneessä tapahtuneisiin asioihin, mutta se ei kuitenkaan ole välttämätöntä.

Kerronta määritellään myös tapahtumien esiin ja eläväksi tekemiseksi ja taidoksi vetää toisia ihmisiä näiden tapahtumien lähelle. Kertominen on mahdollista vain silloin kun kertoja kykenee kertomaan omasta sisäisestä mielikuvastaan kuulijalle, niin että hekin voivat nähdä ne. Kertoja kertoo kertomuksen tavalla, joka kutsuu kuulijat osallistumaan. (Luumi 2006, 39.)

Mikäli kertomuksen kuulijoina on pieniä lapsia, heitä voidaan auttaa näkemään kertomuksen tapahtumia kuvien avulla. Kuvien käytössä kertomuksen tukena on muistettava, että sanallisen kertomuksen tulee olla hallitsevassa asemassa ja kuvan tukemassa kertomusta. Kuvien käytössä tulee muistaa, että niissä ei saa olla sellaisia asioita, jotka ovat ristiriidassa kertomuksen kanssa. On tärkeää, että kuva tuodaan kertomuksen tueksi mahdollisimman helposti ja luontevasti, jolloin se asettuu tukemaan kertomuksen tarinaa, mutta ei nouse liian hallitsevaksi ohjelma numeroksi. (Luumi 2006, 163–164.)

Kuvallisen ilmaisun hyödyntämisellä kristillisessä kasvatuksessa tarkoitetaan, sitä kuinka erilaisten kuvien ja kuvallisen työskentelyn avulla voidaan elävöittää lapselle kerrottavaa Jumalan sanaa. Esimerkiksi kertomalla heille erilaisten mie-

likuvien avulla kertomuksia, johdatella heitä eläytymään johonkin tilanteeseen ja näkemään mielessään kerrottavan tilanteen. Kuvallisella työskentelyllä tarkoitetaan myös lasten kanssa yhdessä rakennettavia kuvia ja sitä kuinka lapset pääsevät näin itse luomaan konkreettisia kuvia, niistä mielikuvista joita kertomus on heissä herättänyt. (Alapaeus-Karhunen 2004, 201.)

Lapsen ajattelu on pitkälle varhaisnuoruuteen kuvallista ajattelua. Lapsi ymmärtää, näkee ja muistaa asiat kuvina. Vaikka lapsen aktiivinen sanavarasto saattaa vielä 5–6-vuotiaana olla varsin vaatimaton, hänen mielikuvituksensa on sitäkin vilkkaampi. Hänen kykynsä nähdä asioita mielessään kuvina voi olla uskomaton. (Lindgren 1992, 19.)

Lapsi ymmärtää raamatunkertomuksia myös niissä vallitsevan tunnelatauksen kautta. Tunne ja mielikuvat antavat lapselle mahdollisuuden päästä sisään kertomuksiin, jotka muuten olisivat hänelle käsitteellisesti mahdottomia ymmärtää. Kuvien kieli voi myös olla lapselle ja aikuiselle ainut yhteinen kieli. (Lindgren 1992, 19.) Kun lapsille opetetaan uskontoa ja Raamattua, on kysymys siitä, pystymmekö käsittelemään asiat ymmärrettävästi ja välittämään eteenpäin niitä kokemuksia, joista Raamattu kertoo. (Saarinen 1997, 98.)

2.6 Osallisuuden määrittely

Osallisuuden käsite on tärkeä sosiaalipedagogiikassa. Sillä alueella osallisuuden nähdään toteutuvan nimenomaan yhteisöön kuulumisen kautta. Osallisuus nähdään kiinteänä osana yhteisöllisyyttä. Osallisuuden määrittäminen on kuitenkin vaikeaa, sillä sille ei löydy selkeää vastinetta tieteen kielessä. (Thirz 2013, 28.)

Osallistumisen ja osallisuuden käsitteistä puhutaan usein päällekkäisinä ja ne ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa. Niitä on kuitenkin tarpeen tarkastella myös omina osa-alueinaan. Osallistuminen nähdään usein mukanaolona ja passiivisena osallistumisena toisen järjestämään toimintaan. Osallistumisen nähdään olevan vailla omakohtaista panostusta tai mahdollisuutta vaikuttaa järjestettä-

vään toimintaan. Osallisuus sen sijaan nähdään osallistumista laajempänä käsitteenä. Siihen sisältyy yleensä kokemus omakohtaisesta sitoutumisesta sekä kyky ja mahdollisuus vaikuttaa asioiden kulkuun. (Thirz 2013, 28.)

Joskus osallisuuden käsitteen ymmärtäminen on helpompaa, kun sitä tarkastellaan vastakohtien kautta. On helpompi ymmärtää osallisuuden merkityksen määritelyään ensin osattomuuden. Osattomuudella tarkoitetaan usein ulkopuolelle jäänyttä tai syrjäytynyttä. Tällöin osallisuus tarkoittaisi kuulumista johonkin, olemista sisällä jossakin toiminnassa. Toisaalta osattomuuden voidaan nähdä tarkoittavan myös vieraantumista tai välinpitämättömyyttä. Sellaisessa tilanteessa ihminen on kadottanut suhteen ympäröivään maailmaan ja itseensä. Hänestä on myös tullut välinpitämätön niitä asioita kohtaan, joita joskus piti tärkeinä. (Taavitsainen 2012, 14.)

Kirkossa osallisuus taas nähdään sen kautta, että kirkko on matkalla oleva Jumalan kansa. Kirkko ei ole valmis, eikä pysähtyneenä paikalleen. Jokaisella kirkon jäsenellä on mahdollisuus vaikuttaa kirkon kehittämiseen ja he ovat osallisia tässä kehittämistehtävässä. Vuorovaikutus kirkon ja sen jäsenten välillä muuttaa kumpaakin osapuolta. Tämän muutoksen mahdollisuus motivoi myös kulkemaan tätä kehittämisen matkaa. Kirkon jäsenet ovat samanarvoisia ja he ovat mukana matkalla omana itsenään ja omasta elämäntilanteestaan käsin. Vaikka kirkon jäsenet olisivat keskenään kovinkin erimieltä, he ovat silti osallisia samasta yhteisestä matkasta. (Halme 2008, 184.)

3 OPPIMINEN

Oppimista on olemassa niin tietoista kuin tiedostamatonta. Tiedostamattomaan oppimiseen voi kuulua toisten jäljitteleminen ja kulttuurin omaksuminen. Kuitenkin jos tahdomme oppia jonkin asian syvällisesti se edellyttää aina keskittymistä ponnistelua. Oppiessaan ihminen käsittelee uutta tietoa suhteessa aiemmin oppimaansa. Aiemmin opittu tieto taas vaikuttaa siihen kuinka ymmärrämme uuden tiedon. Uuden oppiminen on siis tärkeää rakentaa aina sille pohjalle, mitä oppija tietää aiheesta aiemmin. Opiskelusta ja oppimisesta tulee antoisaa kun opittava asia on mielenkiintoinen ja sillä on yhtymäkohtia oppijan elämään. Oppimisessa motivaatio on tärkeä tekijä. Ahdistuneisuus ja pelko vähentävät motivaatiota ja niitä on syytä ehkäistä. On tärkeää kiinnittää huomiota turvalliseen ja avoimeen ilmapiiriin, jotta oppimismotivaatio voisi muodostua hyväksi. (Pruuki 2010b, 57.)

3.1 Ryhmätyöskentely

Oppimista ei nähdä enää vai tiedonsiirtona opettajalta oppilaalle, vaan vuorovaikutuksellisenä tapahtumana. Tähän vuorovaikutukseen tarvitsemme turvallisia ryhmiä. Edellinen on tärkeää erityisesti puhuttaessa elämäntaitojen oppimisesta, joiden kannalta turvallinen ryhmä on ensiarvoisen tärkeää. Tiedollinen oppiminenkin nähdään vuorovaikutusprosessina, jossa turvallisella ryhmällä on suuri merkitys. (Aalto 2000, 24.)

Turvallinen ryhmä on tärkeä elementti ryhmätyöskentelyn onnistumisessa. Turvallisessa ryhmässä parhaat puolemmme nousevat esille ja voimme olla oma itsemme. Turvallinen ryhmä tarjoaa mahdollisuuden kokeilla niitä taitoja ja ulottuvuuksia itsestämme, joihin meidän on vaikea uskoa. Erittäin turvallisessa ryhmässä on mahdollista näyttää heikkoutensa ja tuntea tulevansa hyväksytyksi. (Aalto 2000,17.)

Huono ryhmä voi kuitenkin toimia päin vastaisella tavalla. Huonon ryhmän yksi perustuntonmerkeistä on pelko. Huonossa ryhmässä ei voi paljastaa itsestään arkoja asioita. Huonossa ryhmässä ryhmäläiset tuntevat helposti, ettei heidän ole turvallista jakaa itselle henkilökohtaisia asioita vaan tuntevat, että heidän on pysyteltävä asiantasolla ja puhuttava aggressiivisesti. Pelko tuo meistä esille huonoimmat puolemmet ja saa käyttäytymään torjuvasti ja epäystävällisesti. Pelkäävässä ryhmässä ei kykene välittämään toisista, vaikka tahtoisikin. (Aalto 2000, 17.)

Aloitettaessa työskentelyä uuden ryhmän kanssa on tärkeää selvittää, millaisia ajatuksia ryhmällä on jo käsiteltävästä aiheesta. Ryhmässä jokaisen tulee voida vaihtaa ajatuksiaan ja näkemyksiään käsiteltävästä aiheesta. Ryhmäohjaajan on myös hyvä pohtia ennen uuden ryhmän kanssa työskentelyä, onko hän valmis oppimaan yhdessä ryhmänsä kanssa. Ryhmäohjaajan on myös tärkeää tiedostaa, että hänen tehtävänsä ryhmäohjaajana hänen vastuullaan on huolehtia ryhmän aitoudesta, tasapuolisuudesta ja oikeudenmukaisuudesta. Ryhmäohjaajan vastuulla on myös työskennellä sekä yksin, että ryhmäjäsenten kanssa. (Absetz 1997, 6–7.)

3.2 Toiminnallinen oppiminen

Uudenlaiset tavat opettaa avaavat huikeita mahdollisuuksia kehittää opetusta palvelemaan paremmin oppimistavoitteita ja saavuttamaan parempia oppimistuloksia. Soveltamalla erilaisia oppimismenetelmiä voidaan oppia sellaisia asioita, joita ei ole aiemmin voitu oppia kouluissa. (Salakari 2009, 14.)

Tekemällä oppiminen eli toiminnallinen oppiminen on mahdollisesti ensimmäinen ihmisten välinen oppimismenetelmä. Tekemällä oppiminen on edelleen pientenlasten oppimismenetelmä ja sen ajatuksena on mallinottaminen ja sen mukaan toimiminen tai kokeileminen ja yrityksen ja erehdyksen kautta oppiminen. (Vuorinen 2001, 179.)

Oppiminen tapahtuu osallistumalla toimintaan ja tekemällä itse asioita. Kirjoittajasta riippuen oppimiseen liitetään erilaisia menetelmiä, jotka voivat vaihdella kädentaidoista draamaan. Toiminnallinen oppiminen ei olekaan tarkoin määritelty oppimismenetelmä, jolla tarkoitetaan jotain tiettyä toimintaa. Toiminnalliseen oppimiseen liittyy useita lähestymistapoja, joita yhdistää ajatus siitä, että opiskeltavaan aiheeseen liittyvä toiminta tuottaa parhaan oppimistuloksen. (Vuorinen 2001, 179.)

Toiminnallisen oppimisen menetelmät on valittava ryhmän ja ryhmäkoon mukaan. Erilaisia tekemällä oppimisen perusmenetelmiä ovat mm. leikki, tutkimusretki ja -tehtävä, näyttelyn rakentaminen, askartelu ja taitojen harjoittelu. Yleisin paikka toiminnalliselle oppimiselle on työpaikkaorganisaatioiden sisäisessä koulutuksessa, mutta se ei ole kuitenkaan sidoksissa siihen, sillä tekemällä voidaan myös kouluissa ja kursseilla. (Vuorinen 2001, 179–180.)

Tekeminen on tärkeä keino opetuksen konkretisoinnissa. Kokeilemalla, osallistumalla ja tutustumalla on mahdollista elää jo sitä todellisuutta, johon oppiminen tähtää. Toiminnallisen oppimisen teho perustuu siihen palautteeseen, jonka oppija saa tekemisestään välittömästi toiminnan jälkeen. Yleisesti voidaan kuvata, että toiminnallisessa oppimisessä opitaan tekemisen, vuorovaikutuksen, kokeamisen ja yhteistyön kautta. (Vuorinen 2001, 180–181.)

On oppimisen tavoitteiden mukaista, jos voimme käyttää oppimisessa aitoja tilanteita järjestettyjen sijaan. Esimerkiksi käynti vanhuksen luokse puhuu enemmän diakoniasta kuin tilanteen kuvaaminen suullisesti. Tällaisten tilanteiden jälkeen on mahdollista keskustella todellisten tilanteiden herättämistä tunteista. (Pruuki 2010b, 68.)

4 KUVATAIDE JA LAPSET

Taiteen elementtejä voidaan löytää kaikesta ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta ja se on oleellinen osa kulttuuriamme. Jokaisella lapsella on oikeus taiteellisiin elämyksiin, eikä pienten lasten taidekasvatuksessa olekaan tarkoitus pyrkiä tulevaa ammatinvalintaa viitoittaviin suorituksiin vaan tarjota lapsille niitä taiteellisia kokemuksia, joihin jokaisella on oikeus. (Karppinen, Puurula & Ruokonen 2001, 6.)

4.1 Taidekasvatus

Taidekasvatus ei pyri luomaan uusia taiteilijoita, vaan antamaan jokaiselle välineitä itsensä ilmaisuun ja kokemusten, sekä elämysten vastaanottamiseen (Hakkola, Laitinen & Ovaska-Airasmaa 1991, 8).

Lasten taidekasvatuksessa on havaittavissa selkeästi kaksi suuntausta. Ensimmäinen on selkeästi lapsille suunnattu taide, esimerkiksi lapsille suunnatut näytelmät, musiikki ja erityisesti lapsille suunnatut taidenäyttelyt. Toisena suuntana on lasten itsensä tekemä taide. Mikä tahansa lasten tuottama taide voi kuulua tähän suuntaukseen. Näiden suuntausten välimaastoon sijoittuvat arkipäivän tilanteet ja elämän virrassa kohdattavat elämykselliset tilanteet. Tällaisia kokemuksia Puurula nimittää peruskokemuksiksi ja niissä lapsi on yksin ja elää tilannetta kaikilla aisteillaan. (Puurula 2001, 171.)

Kuvan rakentaminen on prosessi, jossa lapsi määrää. Lapsi valitsee päämääränsä, tekee päätökset ja arvioi työnsä tulosta. Tätä vapautta lapset tarvitsevat kasvuunsa ja kehitykseensä, lapset tarvitsevat sitä vapautta ja valtaa, jonka kuvataide tarjoaa. Taiteen avulla lapsi voi saada onnistumisen kokemuksia ja voi hän voi havaita, että pystyy tekemään jotain aivan itse. Kuvataiteen avulla lapsen itsetuntemus voi kehittyä. Hyvä itsetunto on jokaiselle hyvä voimavara tulevaisuuden haasteisiin. (Alapaeus-Karhunen 2004, 203.)

Taiteen avulla voidaan käsitellä sellaisia tunteita ja tuntemuksia, surua ja pelkoa, jotka muuten ehkä jäisivät käsittelemättä. Taiteen avulla voidaan surra rauhassa surullisia asioita ja käsitellä pelottavia asioita omaan tahtiinsa. (Rusanen & Torkki 2001, 95.)

Kuvat voivat ilmentää monia asioita. Ne voivat kertoa tekijänsä tunteista, sisäisestä olemuksesta tai kulloisenkin ajan ihmisten luonnon tai asioiden ulkomuotoa. Kuvat voivat tuoda esille asioista kielteiset tai myönteiset puolet. Kuva voi herättää monia tunteita, se voi vihastuttaa tai saada katsojansa iloiseksi. Olisi suotavaa, että uskontoaiheisissa kuvissa olisi myös mukana huumoria, joka toisi lapsiryhmään leppoisan ja lämpimän ilmapiirin. (Alapaeus-Karhunen 2004, 200.)

4.2 Lapset ja luovuus

Jos olet kasvattaja rohkea ja luova itsesi toteuttaja, voit antaa lapsille hyvän mallin. Jos oma luovuutesi on aikanaan nuijittu karttakepillä tai terävillä huomautuksilla maan rakoon, sinulla on varmasti palava halu estää samaa kierrettä toistumasta. Ymmärrät antaa lapsille tilaisuuksia toteuttaa itseään rohkeasti ja luovasti. Näin avaat kasvattajana tietä onnelliselle ja merkitykselliselle elämälle. (Uusikylä 2001, 7.)

Kun ajattelemme luovuutta, se herättää useimmissa meissä myönteisiä ajatuksia. Mieleemme nousevat ihmiset, jotka ovat luoneet jotain suurta, arvokasta ja kaunista. Lahjakkuuden korkein taso onkin luova lahjakkuus. Toisaalta taas luovuus on mahdollista jokaiselle, jos siihen annetaan mahdollisuus. Luovuus on mahdollista, jos siihen annetaan lupa, eivätkä opettajat ja vanhemmat tukahduta sitä jo varhaisessa vaiheessa. Tuskin kukaan pyrkii tietoisesti tukahduttamaan luovuutta, mutta liian moni tekee sen vahingossa ja tietämättään. Lapsi on luonnostaan luova. Hän tanssii, piirtää ja laulaa kunnes joku kertoo, että hän laulaa väärällä nuotilla, pitää kynää väärällä tavalla tai, ettei taivas ole keltainen vaan sininen. Hän alkaa ohjata lasta niin sanottujen oikeiden suoritusten pariin. (Uusikylä 2001, 14–15.)

Lapsesta on turha puhua pienenä luovasti lahjakkaana tai lahjattomana. Jokainen lapsi kasvaa omalla tahdillaan ja aikanaan nähdään, mitä kustakin lapsesta kehittyy. Ala-asteella seinille tuijotellut ”tyhmänä” pidetty lapsi saattaa osoittautua aikuisena luovaksi ammattilaiseksi, joka on löytänyt oman erikoisalansa, jolla hän loistaa. (Uusikylä 2001, 16.)

Luovuuteen liitetään yleisesti kaksi asiaa: tuotoksen uutuus ja laatu. Tärkeintä luovuuden ilmaisussa kuitenkin on se, että se tyydyttää itseä ja tuottaa elämäniloa. Luovat tiedemiehet erottuvat usein lapsena poikkeuksellisen lahjakkaina ja laadukasta työtä tuottavina henkilöinä. Kasvattajan ei kuitenkaan tulisi ryhtyä kouluttamaan kenestäkään luovaa lahjakkuutta, sillä tuloksena on yleensä vain ahdistunut suorittaja, jonka luovuus on tukahdutettu. (Uusikylä 2001, 16.)

5 OPINNÄYTETYÖN VAIHEET

Opinnäytetyöni prosessi on ollut oppimistani palveleva kokemus, jonka aikana olen saanut käydä läpi monenlaisia työskentelyyni liittyviä asioita. Olen joutunut pohtimaan, millainen aikataulutus on minulle itselleni paras sekä käymään myös kivuliaita pohdintoja joidenkin aiheiden poisjättämisestä. Opinnäytetyön ja materiaalin tuottaminen on kuitenkin ollut palkitsevaa. On ollut miellyttävää huomata, että työni todella niin sanotusti seisoo omillaan ja toimii hyvänä työskentelymetodina raamatunkertomusten käsittelyssä.

5.1 Työn lähtökohdat

Työni lähtökohtana on kehittää kuvataidetta ja kuvallista työskentelyä hyödyntävä raamatunkerrontamateriaalipaketti Suomen Evankelis-luterilaisten seurakuntien varhaisnuorisotyön käyttöön ja hartaushetkien tueksi. Työni taustalla on ajatus siitä, että kuvataide ja sen erilaiset muodot voisivat tulla luontevaksi osaksi hartaushetkiä ja olla tukemassa niitä. Esimerkiksi musiikki on jo luonteva osa hartaushetkien viettämistä ja uskon, että myös kuvataide voisi tulla sellaiseksi.

Aihe työhöni nousi aikoinaan halusta luoda materiaali, jossa voisin hyödyntää itselleni hyvin puhuttelevaa menetelmää lasten tehtävässä kristillisessä kasvatuksessa. Olen viimevuosina hyödyntänyt tällaista menetelmää usein toteuttaessani lapsille hartaushetkiä ja todennut sen hyvin innostavaksi tavaksi käsitellä raamatunkertomuksia. Aihe on minulle tärkeä myös siksi, että kuvataide on minulle itselleni hyvin rakas harrastus ja toivon voivani hyödyntää sitä tulevaisuudessa työssäni.

Koen, että tämän aihealueen valintaan minua on osaltaan johdattanut myös seuraava raamatunteksti: ” mutta Jeesus kutsui lapset luokseen ja sanoi: ”Sallikaa lasten tulla minun luokseni, älkää estäkö heitä. Heidän kaltaistensa on Jumalan valtakunta” (Luuk. 18:16).

Toivon myös, että valmiista materiaaalipaketista voisivat saada apua ja innokkuutta sellaiset työntekijät, jotka eivät koe juuri käsillä tekemistä omaksi vahvuudekseen. Näin he voisivat rohkaistua käyttämään työssään myös sitä. Työni tarkoituksena ei ole poistaa tai korvata hartaushetkien viettämisessä mitään jo valmiiksi toimiviksi ja hyväiksi koettuja tekniikoita vaan tuoda sinne jotain lisää ja ottaa huomioon myös sellaiset oppijat, joita kenties pelkkä kuunteleminen ja katseleminen eivät palvele.

Tutustuin opinnäytetyötä ideoidessani erilaisiin opinnäytteisiin ja yritin löytää samankaltaisia tai samantapaisiin aiheisiin liittyviä töitä, jotta saisin kuvan, mitä tästä aiheesta on jo aikaisemmin kehitetty tai tutkittu. Itse en löytänyt aivan samanlaisia aiheita, vaikka pelkästään raamatunkerronnasta sitäkin enemmän sekä muista toiminnallisista menetelmistä. Lisäksi lähelle aihetta osuvia materiaaleja ovat Lattiakuvat menetelmän materiaalit, sekä Outi Kivistön tekemä Dia-konia-ammattikorkeakoulun opinnäytetyö Raamattua askarrellen, josta on myöhemmin tehty Poikien ja tyttöjen keskuksen julkaisu. Myös Bibliodraamassa käytetään työskentelytapoina tämänkaltaisia menetelmiä, mutta hyödynnetään myös muita toiminnallisia menetelmiä kun taas itse olen keskittynyt nimenomaan kuvalliseen työskentelyyn ja kädentaitoihin.

Materiaalissani on myös joitain samoja vivahteita, joita voidaan havaita taideterapiassa, mutta itse en työni avulla pyri hoitamaan tietoisesti osallistujalla ilmeviä ongelmia vaan käsittelemään nimenomaan kullakin kerralla aiheena olevia raamatunkertomuksia. Näiden kahden asian välillä voidaan havaita yhteys, mutta se ei ole mielestäni niin voimakas, että taideterapian teoria olisi voinut tukea minua tässä työskentelyssä.

Työni eroaa mainitsemistani materiaaleista kuitenkin jonkin verran, sillä Lattiakuvissa toiminta perustuu kankaiden ja erilaisten esineiden muodostelmien luomiseen lattialle. Tuotettu kuvio myös kerätään pois hartauden jälkeen. Raamattua askarrellen -materiaalissa taas varsinainen askartelu tapahtui hartaushetkestä erillisenä toimintana. Itse toivoisin voivani järjestää kuvalliselle työskentelylle paikan hartaushetken sisällä ja tuottaa kuvia, jotka voisivat jäädä seinälle

tai muuhun parhaaksi katsottuun paikkaan esille. Tässä toimintamuodossa jokainen ei myöskään tekisi omaa erillistä tuotostaan vaan ryhmä tuottaisi yhteisen suuren kuvan.

Tässä työssä hartaushetkillä tarkoitan eri-ikäryhmien kanssa vietettäviä hetkiä, joissa ohjaaja opettaa ryhmälleen Raamatusta ja uskosta. Omassa työssäni kyseinen ikäryhmä on varhaisnuoret, johon ajatellaan kirkon nuorisotyön piirissä kuuluvan 7–14-vuotiaat tytöt ja pojat (Pietilä 1997, 170.) Tällainen ikämäärittely ei kuitenkaan ole täysin ongelmaton. Varsinkin murrosiän lähestyessä työnjakoa joudutaan kenties miettimään uudelleen, jos työtä tehdään työalakeskeisesti. Esimerkiksi murrosikää lähestyviä 12–14-vuotiaita ei välttämättä kiinnosta varhaisnuorten kerhotoiminta. (Pietilä 1997, 170.)

Opinnäytetyöyhteistyössä ja työelämänyhteistyötahonani toimii Lappajärven seurakunta ja kyseisessä seurakunnassa olen jo testannut materiaalini toimivuutta. Materiaalin testaukselle puitteet antoi myös Kälviän seurakunta, vaikka heillä ei ollutkaan mahdollisuutta pidempikestoiseen opinnäytetyöyhteistyöhön.

5.2 Opinnäytetyöni tavoitteet

Materiaalin tavoitteet ovat seuraavat

1. Erilaisia oppimistyyliä huomioivan raamatunkerrontamenetelmän kehittäminen
2. Kehittää lasten osallisuutta huomioivan raamatunkerronta menetelmä
3. Raamatunkertomusten mieleenpainuvuuden lisääminen
4. Auttaa madaltamaan kynnystä kuvallisen ilmaisun hyödyntämiseen

5.3 Prosessin kuvaus

Ennen opinnäytetyöprosessin virallista liikkeelle saattamista kävin muutamia keskusteluja opettajan kanssa aiheesta ja sen soveltumisesta opinnäytetyöksi. Opinnäytetyöprosessini lähti liikkeelle syksyllä 2013 opinnäytetyön ideapaperin

esittelyllä ja hyväksymisellä, ennen kuin syyskuun puolessavälissä lähdin suorittamaan ulkomaan harjoitteluani. Harjoittelun aikana onnistuin kokoamaan jonkin verran listaa teoriakirjallisuudesta, mutta muuten työskentely jatkui täysipainoisesti vasta joulukuussa palattuani Suomeen.

Keväällä 2014 esittelin opinnäytetyösuunnitelmani ja se hyväksyttiin opinnäytetyöseminaarissa 5.2.2014. Tähän mennessä olin jo saanut aikaiseksi teoriaa noin viidentoista sivun verran. Tämän jälkeen vierailin Lappajärven seurakunnassa ja laadimme opinnäytetyösopimuksen, jonka toimitin myös opettajan allekirjoitettavaksi toukokuussa 2014. Ensimmäisen kerran esittelin opinnäytetyöni käsikirjoitusta seminaarissa 20.5.2014. Tuolloin käsittelyssä olivat Kristillistä kasvatusta käsittelevät kappaleet.

Kesällä 2014 opinnäytetyöni teoria laajentui ja tuli sisältämään sen teorian, joka toimi ajatteluni apuvälineenä materiaalipaketti suunniteltaessa. Kesän jäljiltä kuitenkin kappaleiden sisällä olevaa materiaalia ja sen sijaintia opinnäytetyössäni oli mietittävä. Materiaalipakettini valmistui ja sitä on testattu Kälviän seurakunnan varhaisnuorten leireillä ja Lappajärven seurakunnan varhaisnuorten leireillä, sekä koulunsa aloittavien leiripäivässä. Palautetta on kerätty toimintaa seuranneilta isosilta ja työntekijöiltä, sekä varsinaisesti toimintaan osallistuneilta. Esittelin myös materiaalipakettiani opinnäytetyöseminaarissa syksyllä 2014, jonka jälkeen tein siihen pieniä muokkauksia saamani palautteen perusteella.

Opinnäytetyö luovutettiin esitarkastukseen 27.10. ja esiteltiin julkistamisseminaarissa 4.11. Tällä aikataululla valmistuminen tapahtuu joulukuussa 2014. Tarkoitukseni on toimittaa materiaalini Lappajärven seurakunnan käyttöön ja julkaista se Theseus-opinnäytetyötietokannassa. Tämän lisäksi myös Vuosaaren seurakunta on toivonut saavansa materiaalin käyttöönsä. Toiveenani on myös, että minulle tarjoutuisi mahdollisuus hyödyntää materiaalipakettiani tulevaisuuden työssäni.

5.4 Teoria käytännöksi

Monessa eri vaiheessa, tehdessäni opinnäytetyötä, olen huomannut teorian tarpeellisuuden materiaalin suunnittelun kannalta. On ollut tärkeää ymmärtää toiminnallisen oppimisen ajatus tarkemmin, lapsen hengellisen kasvun vaiheiden ymmärtäminen on ollut välttämätöntä suunnittelun kannalta ja yhtenä suurimpana oivalluksena alle lisäämäni lainaus, joka toimii lähes oikeutuksena koko työlleni.

Lasten tekemillä uskonnollisilla maalauksilla sekä tarkoin valituilla taidekuvilla on tärkeä tehtävä kristillisessä kasvatuksessa. Taiteen kieli on sukua uskonnon kielelle. Se tekee Sanan läsnä olevaksi. (Alapaeus-Karhunen 2004, 197.)

Kerrottaessa lapsille raamatunkertomuksia, voidaan apuna käyttää monenlaisia menetelmiä ja materiaaleja. Tämän työn tarkoituksena on ollut luoda yksi tällainen materiaali, joka lisäksi voisi madaltaa kynnystä kuvallisen ilmaisun hyödyntämiseen. Tämän materiaalin syntyminen kannalta on ollut tärkeää oivallus siitä, että lapsen ajattelu on pitkälle varhaisnuoruuteen kuvallista ajattelua (Alapaeus-Karhunen 2004, 201). Tästä lähtökohdasta kuvallisen ilmaisun hyödyntäminen materiaalin luomisessa on erittäin perusteltua.

Kuvallisen ilmaisun hyödyntämisellä kristillisessä kasvatuksessa tarkoitetaan, sitä kuinka erilaisten kuvien ja kuvallisen työskentelyn avulla voidaan elävöittää lapselle kerrottavaa Jumalan sanaa. Esimerkiksi kertomalla heille erilaisten mielikuvien avulla kertomuksia, johdatella heitä eläytymään johonkin tilanteeseen ja näkemään mielessään kerrottavan tilanteen. Kuvallisella työskentelyllä tarkoitetaan myös lasten kanssa yhdessä rakennettavia kuvia ja sitä kuinka lapset pääsevät näin itse luomaan konkreettisia kuvia, niistä mielikuvista joita kertomus on heissä herättänyt. (Alapaeus-Karhunen 2004, 201.)

Mielestäni kuvallisen ilmaisun hyödyntämisellä kristillisessä kasvatuksessa tarkoitetaan myös sitä, kuinka kuvien ja niiden tekemisen avulla voidaan lapsille avata raamatunkertomuksia. Kuvien avulla lapsi voi ymmärtää asiat, jotka olisivat muuten jääneet vain epämääräiseksi kertomukseksi, jota ei oikein muista.

Mielestäni kuvataide tarjoaa myös mahdollisuuden välittää näitä kokemuksia, sillä kuvat kertovat paljon enemmän kuin pelkät sanat voisivat kertoa. Kuvissa, niin mielikuvissa, kuin myös käsin tehdyissä kuvissa ihmisten eleet ja ilmeet pääsevät näkyviin paremmin, kuin pelkästään kerrottaessa. Itse tehdyissä kuvissa lapset voivat päästä itse ilmaisemaan millaisen he ovat raamatunkertomuksesta saaneet ja millaisen mielikuvan se on heissä synnyttänyt. Jokainen voi kuvan keinoin piirtää kokemuksensa katseltavaksi ja näkyväksi.

Itse uskon myös, että kuvat konkretisoivat lapselle kertomuksia. Kuvallisessa työskentelyssä myös ne lapset, jotka oppivat tekemällä asioita saavat yhtäläiset mahdollisuudet oppimiseen ja ymmärtämiseen. Kuvallisessa työskentelyssä jokainen oppija saa toteuttaa itselleen sopivaa tapaa. Mielestäni kuvallinen ilmaisu tarjoaa hienon tavan käsitellä lasten kanssa eri raamatunkertomuksia. Jokainen raamatunkertomus herättää lapsissa tunteita ja mielikuvia. Lisäksi kuvallinen ilmaisu antaa lapselle mahdollisuuden konkretisoida noita tunteita paperille.

Materiaalien kertomusten valinta oli pitkälinen prosessi, joka kesti pitkään ja jonka aikana muutin kertomuksia useita kertoja. Tärkeänä suunnan näyttäjän valinnoissa toimi Pertti Luumin, kertojan käsikirjassa (2006, 163) mainitsema ajatus siitä, että havainnollistaminen on vain väline, joka tukee kertomusta, eikä jätä sitä varjoonsa. Kertomuksia valittaessa oli siis syytä miettiä tarkkaan niiden sanomaa ja kuinka voisin olla parhaiten tukemassa sitä menetelmälläni.

Kerronta määritellään myös tapahtumien esiin ja eläväksi tekemiseksi ja taidoksi vetää toisia ihmisiä näiden tapahtumien lähelle. Kertominen on mahdollista vain silloin kun kertoja kykenee kertomaan omasta sisäisestä mielikuvastaan kuulijalle, niin että hekin voivat nähdä ne. Kertoja kertoo kertomuksen tavalla, joka kutsuu kuulijat osallistumaan. (Luumi 2006, 39.)

Kerronta on asia, jota ei voida ohittaa tarkasteltaessa työni lähtökohtia. Työni ei voisi olla olemassa ilman kerrontaa, koska ilman kerrottua kertomusta ei olisi mitään, mitä havainnollistaa. Ilman kertomusta olisi vain hauskaa piirtelyä ja askartelua, ilman sen syvempää määränpäättämistä. Toiminta on toki yhtä tärkeä osa

työtä, koska ilman sitä olisi vain kertomus, jonka varaan en voisi rakentaa materiaalipakettia. Kumpikaan ei tässä työssä voi olla olemassa ilman toista.

Kertomusten valintaa miettiessäni, minulle oli alusta alkaen selvää, että tahdoin valita kertomuksia sekä Vanhasta että Uudesta testamentista. Tätä perustelin sillä, että toivoin voivani tarjota materiaalia kummankin opettamiseen lapsille. Toivoin myös, etten tulisi antaneeksi kuvaa, etten pidä toisen opettamista lapsille suotavana. Tällainen kuva olisi voinut syntyä, jos olisin valinnut kertomuksia vain toisesta.

Yksittäiset kertomukset taas valikoituivat pitäen mielessä aiemmin mainittuja perusteluja. Sen lisäksi yksittäiset kertomukset muodostavat sujuvan jatkumon. Aluksi käsitellään Jumalan luomistyötä ja miten hän loi maailman hyväksi ja ihmisen elämään omassa yhteydessään. Myöhemmin pahuus kuitenkin tuli maailmaan ja Jumala päätti hukuttaa maailman, jotta pahuus tuhoutuisi. Hän kuitenkin piti huolta omistaan ja antoi lupauksensa, ettei enää koskaan lähettäisi tulvaa hukuttamaan maailmaa. Kertomukset Daavidista ja Goljatista sekä Nehemiasta taas puhuvat luottamuksesta Jumalaan myös sellaisissa tilanteissa kun luottaminen on vaikeaa. Näiden jälkeen, kaksi Uuden testamentin kertomusta, kertovat Jeesuksen elämästä ja hänen opetuksistaan. Ne antavat kuvaa siitä, millainen meidän vapahtajamme oli: vähäisimpien ystävä, jolle mikään ei ollut mahdotonta. Näiden kuuden kertomuksen kautta on mahdollista käsitellä monia erilaisia teemoja Raamatusta ja opettaa lapsia tuntemaan uskomme suuria asioita.

Toiminnallinen oppiminen on keskeinen osatekijä työssäni. Sille hyvänä perusteluna toimii jo pelkästään se, että tämän ikäiset lapset odottavat toiminnalta erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Heidän aktivoimisensa toimintaan on keskeinen asia ikäkauden pedagogiikkaa. Kouluikäinen kaipaa elämäänsä erilaisia kokemuksia, aistimuksia ja elämyksiä. Sanotaan kuitenkin, että nykyaikakauden koululaiset turhautuvat helposti, jos toiminta ei ole heidän toiveidensa mukaista. Haasteena onkin kehittää toimintaa, joka tuntuu heistä mielekkäältä ja motivoi heitä osallistumaan. (Kallioniemi 2010, 133.)

Työssäni suunnannäyttäjänä ovat toimineet lukemani teorit erilaisista oppimisen teorioista. Erityisesti tämän työn kohdalla kuitenkin voidaan puhua toiminnallisesta oppimisesta ja sen teoriasta. Edellä Kallioniemi (2010) mainitsee, että kouluikäinen kaipaa toimintaansa kokemuksia elämyksiä. Juuri se on ollut yksi työni lähtökohdista suunnitellessani materiaaliani.

Olen sitä mieltä, niin kuin vanhempien ihmisten parissa myös lasten kanssa työskenneltäessä on otettava huomioon erilaiset oppimistyylit. Kaikki eivät opi vain kuuntelemalla ja katselemalla, eikä lapsen kärsivällisyys useinkaan riitä paikallaan istumiseen ja vain kuuntelemiseen ja katselemiseen. Lapsi oppii tekemällä ja kuvallinen ilmaisu tarjoaa loistavan mahdollisuuden lasten osallistua ja tehdä.

Kristillinen kasvatusta on luonnollisesti myös yksi työni keskiössä oleva asia. Se on kenties jopa merkittävämpi tekijä työni kannalta kuin toiminnallinen oppiminen, vaikka sekin on tärkeä asia. Voisin jopa sanoa, että työni on kristillistä kasvatusta, kristillisistä arvopohjista kumpuavaa kasvatuksellista toimintaa. Luonnollisesti työni pohjalla on myös luterilainen tunnustus.

Kristillinen kasvatusta on kuitenkin monisyinen termi, ja sen sisälle mahtuu monia näkemys- ja painotuseroja. Kristillisen kasvatuksen yksiselitteinen määrittely onkin vaikeaa. Kristillisen kasvatuksen eroavaisuuksiin vaikuttaa merkittävästi myös se, minkä kirkkokunnan tunnustus on kasvatuksen pohjalla. Evankelisluterilaisen kirkon kristillinen kasvatusta pohjaa luonnollisesti luterilaiseen tunnustukseen. Kristillisen kasvatuksen voidaan määrittellä tarkoittavan myös kristillisen perinteen välittämistä sukupolvelta toiselle. Kuitenkin kristilliseksi kasvatukseksi voidaan määrittellä yksinkertaisesti myös se, että kasvattajan arvot ovat kristillisen arvopohjan mukaisia. Yksinkertaisimmillaan kristillisestä kasvatuksesta voidaan puhua silloin kun kasvattajan kasvatustavoitteet ovat lähtökohdiltaan kristillisiä. (Räsänen 2008, 278.)

Mielestäni kuvat konkretisoivat lapselle kertomuksia. Kuvallisessa työskentelyssä myös ne lapset, jotka oppivat tekemällä asioita saavat yhtäläiset mahdollisuudet oppimiseen ja ymmärtämiseen. Kuvallisessa työskentelyssä jokainen

oppija saa toteuttaa itselleen sopivaa tapaa. Mielestäni kuvallinen ilmaisu tarjoaa hienon tavan käsitellä lasten kanssa eri raamatunkertomuksia. Jokainen raamatunkertomus herättää lapsissa tunteita ja mielikuvia. Lisäksi kuvallinen ilmaisu antaa lapselle mahdollisuuden konkretisoida noita tunteitaan paperille.

6 MATERIAALI

Materiaalini on laadittu yhteistyössä kahden pienen Pohjanmaalla sijaitsevan seurakunnan kanssa. Materiaalini ei kuitenkaan ole sidoksissa noihin seurakuntiin vaan sitä on mahdollista käyttää myös muualla. Opinnäytetyönprosessini ollessa jo loppusuoralla, eräs Etelä-Suomen seurakunta kiinnostui työstäni ja pyysi toimittamaan materiaalini heille käytettäväksi lopullisen luovutuksen jälkeen. Materiaaliani voidaan siis pitää laajasti hyödynnettävänä ja kiinnostavana tuotoksena.

6.1 Testaus seurakunnista

Lappajärven seurakunta lähti opinnäytetyöyhteistyöhön mukaan innolla ja valmiina tarjoamaan minulle mahdollisuuden materiaalini testaukseen. Lappajärvellä virallisena yhteyshenkilönä on toiminut nuorisotyönohjaaja, mutta paljon tukea ja innokkuutta hankettani kohtaan on tarjonnut myös seurakunnan lapsi- ja perhetyöntekijä.

Lappajärven seurakunta on pieni seurakunta Etelä-Pohjanmaan rajalla. Lappajärven seurakunnassa oli vuoden 2009 alussa jäseniä 3289. Seurakunnassa työskentelee 11 henkilöä erilaisissa tehtävissä. Lappajärven seurakunta järjestää pienuudestaan huolimatta monenlaista toimintaan eri ikäryhmille. Varhaisnuorille seurakunta järjestää monenlaista kerho- ja retkitoimintaa sekä koulujen lomakausaikoina leirejä. Seurakunnassa toimii varhaisnuorten kuoro. Vuosittain kymmenen vuotta täyttävälle järjestetään myös kymppisynttärinä. (Lappajärven seurakunta 2013.)

Toisena materiaalini testaus seurakuntana toimi Kälviän seurakunta. Kälviän seurakunnassa oli opinnäytetyöni toteuttamisen aikaan työssä viransijainen nuorisotyönohjaaja, jonka työsopimus päättyi heinäkuussa 2014, joten heidän mahdollisuutensa pitempiketoiseen yhteistyöhön olivat huonot. He kuitenkin tarjosivat minulle puitteet materiaalin testaukseen.

Kälviän seurakunta kuuluu itsenäisenä seurakuntana Kokkolan seurakuntayhtymään, johon sen lisäksi kuuluu myös neljä muuta seurakuntaa. 31.12.2013 Kälviän seurakuntaan kuului 3943 jäsentä. Itsenäisenä seurakuntayhtymän seurakuntana Kälviän seurakunta vastaa itse hengellisestä työstään ja toiminnastaan, mutta talous ja tilat ovat yhteiset seurakuntayhtymän kesken. (Kälviän seurakunta 2014.)

6.2 Arviointi ja materiaalin palaute

Materiaalin luomisesta lähtien halusin kerätä palautetta sekä ohjaajilta, että lapsilta. Myöhemmässä vaiheessa päätin kerätä palautetta myös joiltain isosilta, jos heitä oli mukana toiminnassa. Halusin kerätä pääasiassa käyttökokemuspalautetta eli palautetta materiaalin toimivuudesta, koska halusin keskittyä työssäni erityisesti materiaalin luomiseen ja sen kehittämiseen työelämän tarpeita ajatellen.

Yhden kertomuksen osalta palautteen keräys jäi minulta toteuttamatta, joten olen sen suhteen hieman pettynyt. Toteutus tapahtui kuitenkin spontaanisti leirin aikatauluun jääneellä tyhjällä välillä, joten en ollut ehtinyt tulostaa palautteen keräämiseen liittyviä papereita. Niiden täyttämiseen ei myöhemminkään löytynyt luontevaa paikkaa, joten päätin luottaa kyseisen hartaushetken arvioinnissa omaan näkemykseeni.

Ohjaajilta saamassani palautteessa kerrottiin materiaalin toimivan kahdella erilaisella tavalla. Kahdessa ryhmässä viidestä havaittiin lievää ylivilkkautta, mutta materiaali sai heistä otteen ja ryhmä pystyi rauhoittumaan raamatunkerronta tuokion ajaksi. Ohjaajat arvioivat sen mahdollisesti johtuneen toiminnan kiinnostavuudesta. Yksi ryhmä viidestä osoittautui araksi osallistumaan. Ohjaajilta saamani palautteen perusteella toimintani onnistui rohkaisemaan lapsia pohdiskelemaan raamatunkertomusten tarkoitusta. Havaitsin itsekkin kyseisiä asioita, mutta saamani ammattilaisten antama palaute vahvisti oman havaintoni oikeaksi.

Toiminta tuntui ohjaajilta saamani palautteen perusteella luontevalta osalta raamatunkerrontaa. Toiminta oli suurimmalta osin sopusoinnussa hartaushetkien teemojen ja luonteen kanssa. Saamani palaute oli rohkaisevaa, koska se tuki omaa näkyäni siitä, millainen toiminta voi tukea lapsen hengellistä kasvua. Joiltain osin jouduin kuitenkin epäilemään erään työntekijän palautteen aitoutta, sillä hänellä ei kenties ollut uskallusta antaa minulle rakentavaa palautetta. Kuitenkin luotan myös omien kokemusteni oikeellisuuteen ja niinpä uskallan väittää onnistuneeni materiaalin luomisessa.

Jotkut materiaalin osista olivat pitkiä ja moniosaisia, mutta niiden rinnalle olin suunnitellut myös lyhyitä ja pienemmille lapsille suunniteltuja materiaaleja. Palautteen ja oman kokemukseni perusteella totesin sen lisäävän materiaalini käytettävyyttä ja sovellettavuutta laajemmallekin ikäryhmälle. Eräs palautetta antanut henkilö mainitsi materiaalini positiiviseksi puoleksi myös sen, että useat suunnittelemistani kokonaisuuksista ovat helposti muokattavissa monelle ikäryhmälle.

Muokkasin materiaaliani jonkin verran saamani palautteen pohjalta. Palautetta sain niin työelämästä kuin myös opinnäytetyöseminaarista. Olen yllä sanoittanut sitä positiivista palautetta, jota olen saanut työelämästä ja valtaosa palautteesta olikin nimenomaan positiivisia huomioita materiaalin eri osista. Yhdessä vastauksessa mainittiin kuitenkin se, että voisin kiinnittää huomiota siihen, millaisen tilan ohjeistan valitsemaan hartauden toteuttamista varten. Tämä on tärkeää palautetta, sillä kaikki tilat eivät todella sovellu kaikkien hartaushetkien toteuttamiseen. Kuitenkin olen pyrkinyt materiaalissani jättämään tilaa myös työntekijän omalle ammattitaidolle ja tein tietoisesti ratkaisin siitä, että kaikissa tuokioissa en mainitse ehdotusta sopivasta työskentelytilasta. Kuitenkin olen ottanut palautteen huomioon lisäämällä niiden tuokioiden alkuun maininnan tilasta, jossa sillä on mielestäni erityinen merkitys.

7 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyöprosessi on ollut minulle antoisa ja kasvattava projekti, jonka aikana olen saanut pohtia omaa kasvuani nuorisotyöohjaajan ammattiin. Työtä tehdessäni koen kasvaneeni monella eri tasolla, mutta erityisesti käytännön projektien suunnittelussa ja toteuttamisessa. Olen myös saanut keskittyä suuresti kampaamaani käytännön työhön ja olenkin ollut lähes koko prosessin ajan hyvin motivoitunut.

Materiaalini suunnittelu ja toteutus onnistui mielestäni hyvin. Työelämän tahoilta olen saanut paljon positiivista palautetta ja palautetta antaneet työntekijät ovat innostuneet kokeilemaan materiaaliani käytännössä. Materiaalini valmistumista siis odotetaan työelämässä innokkaasti. Olen myös itse tyytyväinen tuotokseeni ja sen ammattimaiseen otteeseen.

Työni tavoitteena on huomioida materiaalini suunnittelussa erityisesti erilaiset oppimistyyli, vaikka pidinkin johtoajatukseni myös toiminnallisen oppimisen teorioita. Tässä tavoitteessa olen mielestäni onnistunut. Toiminta palvelee näkemällä, kuulemalla ja tekemällä oppivia osallistujia. Ohjaajan kertomukset jäävät kenties parhaiten mieleen kuulemalla oppivalle, mutta toiminnan aikana usein syntyvä keskustelu palvelee myös heitä. Näkemällä oppiva taas pystyy oman tekemisensä lisäksi katselemaan myös muiden tuottamia kuvia ja yhdessä koottua suurempaa tuotosta ja muistaa niiden kautta asioita. Tekemällä oppija taas saa luonnollisesti eniten toiminnallisesta puolesta, joka onkin työni keskeisimpiä ajatuksia. Edellisen tavoitteeni kanssa hieman päällekkäinen ja rinnakkainen on tavoitteeni numero kolme: raamatunkertomusten mieleenpainuvuuden lisääminen. Huomioimalla erilaiset tyylit oppia, tulen samalla lisänneeksi myös raamatunkertomusten mieleenpainuvuutta.

Yhtenä tavoitteenani oli myös lisätä lasten osallisuutta raamatunkerrontahetkissä. Materiaalini tukee lapsen osallistumista, mutta myös osallisuutta, vaikka termejä ei voikaan tarkastella täysin erillisinä käsitteinä lapsen osallisuus tulee esille kun toimintaa toteutetaan. Itse pyrin aina toteuttamaan tuokiota siten, että

ne etenevät mahdollisimman pitkälti ryhmästä tekemäni havainnot huomioon ottaen ja ryhmän tarpeita seuraillen. Tällöin lapset tulevat myös vaikuttaneeksi toiminnan etenemiseen omalla panoksellaan, vaikka se ei kenties olekaan tietoista vaikuttamista. Karrikoituna esimerkkinä tällaisesta voin mainita sen, että en vaadi täydellistä hiljaista työskentelyä toiminnan aikana vaan annan tilaa myös lasten kysymyksille ja keskustelulle ja olen valmis keskustelemaan ja vastaamaan heidän kysymyksiinsä. Osallisuuden toteutuminen näissä hartaushetkissä on kuitenkin paljon kiinni ohjaajasta. Ohjaajan vastuulla on millä tavalla hän huomioi osallistujat ja tarjoaa heille mahdollisuuksia vaikuttaa.

Viimeisenä tavoitteenani oli auttaa madaltamaan kynnystä kuvallisen ilmaisun hyödyntämiseen. Mielestäni olen onnistunut tässä tavoitteessani niin hyvin kuin siinä voi tämän laajuisen prosessin aikana onnistua. Yksi palautetta antanut työntekijä on sanoittanut minulle tuntevansa, että hänen työstään jää puuttumaan jotain, koska hän ei ole kuvataiteellisesti lahjakas. Tämä nimenomainen työntekijä oli myös innolla valmis vastaanottamaan materiaalin sen valmistuttua, jotta voisi itse hyödyntää sitä työssään.

Prosessi kokonaisuudessaan eteni jouhevasti, vaikka välillä jouduinkin muiden haasteiden takia jättämään sen väliaikaisesti tauolle. Prosessin aikana olin vain kerran vähällä jäädä aikataulustani jälkeen kun minun täytyi kiireisesti tuottaa palautekyselylomake lapsille, ennen sen leirin alkamista, jossa materiaalin osaa oli määrä testata. Pääasiallisesti olen siis tyytyväinen työskentelyyni kokonaisuudessaan ja koen onnistuneeni myös kirjallisen osan tuottamisessa hyvin.

Jos tekisin nyt työtäni uudelleen, pyrkisin tekemään teoriapohjaani vielä aikaisemmassa vaiheessa ja saattamaan prosessia pidemmälle ennen ulkomaille harjoitteluun lähtemistä. Nyt prosessi katkesi ikävästi kolmenkuukauden ajaksi ja on oli todella vaikeampi aloittaa työtä lähes uudelleen palattuani Suomeen. Muilta osin koen prosessin kuitenkin edenneen sujuvasti, joskin aika ajoitin hie-man nykyksittään.

Prosessin lopulla minulla tuli kuitenkin kiire suunnitellessani palautteenkeräyskaavaketta lapsille ja näin ollen palautteen kerääminen lapsilta jäi hieman

ohueksi. Jos aloittaisin prosessin alusta, suunnittelisin palautteen keräämistä huolella jo etukäteen. Vaikka olinkin perehtynyt palautteen keräämiseen lapsilta, tutkimalla erilaisia valmistuneita opinnäytetöitä, käytännön suunnittelu tässä aiheessa jäi liian loppusuoralle. Palautekaavakkeiden kysymyksiin olisin voinut lisätä enemmän liikkumatilaa antavia kysymyksiä ja kenties suunnitella myös erilliset palautelomakkeet eri-ikäisille lapsille.

Itse opinnäytetyöprosessille minulla on ollut hyvin vähän tavoitteita. Ainoana määränpäänäni olen pitänyt sitä, että opinnäytetyöni etenee aikataulussaan ja suoritan opinnäytetyöpassiin merkittävät suoritukset hyvissä ajoin ennen määräaikoja. Suurimpana tavoitteena prosessilleni on ollut tietenkin sen saattaminen päätökseen syksyn 2014 toiseen esitarkistuspäivään mennessä. Arvosanatavoitteita minulla ei ole ollut tälle työlle.

Työni on toteutettu kaikkien niiden sääntöjen mukaan, joita tämän kaltaiseen prosessiin voi liittyä. Olen vertaillut opinnäytetyötäni varten erilaisia lähteitä ja saamani tieto on ollut luotettavaa ja kattavaa. Työhöni en ole valokuvannut lapsia, isosia tai työntekijöitä, joten minun ei ole tarvinnut pyytää lupaa kuvien julkaisulle erikseen. Valokuvat työhöni on otettu niin, että niistä ei ole mahdollista tunnistaa, eikä nähdä yhtään osallistujaa. Piirrookset, joita olen liittänyt opinnäytetyöni liitteisiin, olen itse tehnyt, joten niiden tekijänoikeudet ovat minulla. Palautteen keruu tapahtui nimettömästi ja on näin ollen vastaajilla on ollut mahdollisuus antaa oman kokemuksensa mukaista palautetta pelkäämättä tunnistamista. Kirjallisten palautteiden lisäksi sain kuitenkin myös suullista palautetta, jonka arvelen joiltain osin olevan aavistuksen vaikutteille altista, ajatellen vastaajien uskallusta antaa negatiivista palautetta.

Tämän työn johdosta olen kasvanut syvemmälle nuorisotyönohjaajan ammattiin, kuin olisin uskonut mahdolliseksi. Työni on pakottanut minut pohtimaan nuorisotyön hyviä ja huonoja puolia, sekä perehtymään moniin työhöni vaikuttaviin teorioihin tarkemmin kuin pienempien oppimistehtävien puitteissa on välttämätöntä. Tämä työ on kasvattanut minua ammattilaisena ja antanut minulle ammatillista selkärankaa, joka antaa minulle rohkeuden puolustaa omia näkemyksiäni ja mielipiteitäni.

Kuten edellä mainitsin, materiaalini on suunnattu erityisesti varhaisnuorisotyön käyttöön. Jatkokehittelyajatuksena itselläni on ollut mielessä, voisiko tämän kaltaista materiaalia kehitellä myös nuorisotyön käyttöön. Voisiko tämänkaltaisen materiaali palvella nuorisotyössä, vai tuntuuko toiminta liian ”lapselliselta”? Entä miten tällaiseen haasteeseen voisi vastata teoreettisen materiaalin kehittämisessä?

LÄHTEET

- Aalto, Mikko 2000. Ryppäästä ryhmäksi. Tampere: Tammer-paino Oy.
- Absertz, Brad 1997. Tehdään yhdessä. Yhteistyön käsikirja. Helsinki: Opinto-
toiminnan Keskusliitto OK ry.
- Alapaeus-Karhunen, Pirkko 2004. Kuvataide Kristillisessä kasvatuksessa. Teoksessa Leena Heinonen, Juha Luodeslampi & Leena Salmensaari (toim.) Lapsityön käsikirja. Jyväskylä: Kirjapaja Oy. 197–203.
- Hakkola, Kirsti, Sirkka Laitinen & Mirja Ovaska-Airasmaa 1991. Lasten taidekasvatus. Hämeenlinna: Kirjayhtymä Oy.
- Halme, Lasse 2008. Opetus ja kasvatus vuorovaikutuksessa. Helsinki: Lk-kirjat
- Jansa, Kati 2010. Varhaisnuorisotyö seurakunnassa. Teoksessa Eero Jokela & Heli Pruuki (toim.) Jo iso, vielä pieni. Kouluikäisen lapsen maailma. Helsinki: Lk-kirjat/Lasten Keskus Oy. 266–283.
- Kallioniemi, Arto 2010. Kokonaisvaltaisesti oppiva lapsi. Teoksessa Eero Jokela & Heli Pruuki (toim.) Jo iso, vielä pieni. Kouluikäisen lapsen maailma. Helsinki: Lk-kirjat/Lasten Keskus Oy. 130–145.
- Karppinen, Seija; Puurula, Arja & Ruokonen Inkeri 2001. Esipuhe. Teoksessa Seija Karppinen, Arja Puurula & Inkeri Ruokonen (toim.) Taiteen ja leikin lumous. Tampere: Oy finn lecture Ab. 6–13.
- Kinnunen, Saara 1996. Luottamustehtävä. Koti lapsen hengellisen kasvun tuki-
jana. Jyväskylä: Kasar-sana.
- Kinnunen, Saara 2011. Lapsen usko. Miten tukea lapsen hengellistä kasvua? Hämeenlinna: Kustannus Oy Uusi Tie.
- Kälviän seurakunta 2014. Valtakunnallinen kehitys heijastuu myös Kokkolan seurakuntayhtymään. Viitattu 11.10.2014.
http://www.kalvianseurakunta.fi/ajankohtaista/1706/valtakunnallinen_kehitys_heijastuu_myos_kokkolan_seurakuntayhtymaan.
- Köykkä, Arto 2005. Raamattu ja nuorisotyö. Teoksessa Terhi Paananen & Hans Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy. 55–70.
- Lappajärven seurakunta 2013. Työalat. Viitattu: 11.10.2014.
<http://www.lappajarvenseurakunta.fi/>
- Lindgren, Kaisa 1992. Kedolla ja kaupungissa. Elämyksellisyyttä raamatunkerrontaan. Jyväskylä: Lasten Keskus Oy.
- Luukkonen, Liisa 1997. Päiväkerho osana kirkon lapsityötä. Teoksessa Liisa Luukkonen (toim.) Nollasta neljääntoista. Käsikirja seurakuntien lapsi- ja varhaisnuorisotyöhön. Jyväskylä: Lk-kirjat / Lapsityön käsikirja ry.
- Luumi, Pertti 2006. Kertojan käsikirja. Helsinki: Lasten Keskus Oy/Lk-kirjat.
- Muhonen, Mervi & Tirri, Kirsi 2008. Mitä on kristillinen kasvatus? Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus Oy/Lk-kirjat. 63–82.
- Pietilä, Heikki 1997. Päiväkerho osana kirkon lapsityötä. Teoksessa Liisa Luukkonen (toim.) Nollasta neljääntoista. Käsikirja seurakuntien lapsi- ja varhaisnuorisotyöhön. Jyväskylä: Lk-kirjat / Lapsityön käsikirja ry.

- Pruuki, Lassi 2010a. Hengellinen Lapsi. Teoksessa Eero Jokela & Heli Pruuki (toim.) Jo iso, vielä pieni. Kouluikäisen lapsen maailma. Helsinki: Lk-kirjat/Lasten Keskus Oy. 222–234.
- Pruuki, Lassi 2010b. Rippikoulun pikkujättiläinen. Helsinki: LK-Kirjat / Lasten Keskus Oy.
- Puurula, Arja 2001. Kohti kokonaisvaltaista, kulttuurista taidekasvatusta: Lapsi luovuuden lähteellä. Teoksessa Seija Karppinen, Arja Puurula & Inkeri Ruokonen (toim.) Taiteen ja leikin lumous. Tampere: finn lectura. 170–178.
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomenossa. Helsinki: Kirjapaja.
- Rusanen, Sinikka & Kaisa Torkki 2001. Mistä on lapsen kuvat tehty. Teoksessa Seija Karppinen, Arja Puurula & Inkeri Ruokonen (toim.) Taiteen ja leikin lumous. 4 – 8-vuotiaiden lasten taito ja taidekasvatus. Tampere: finn lectura. 88–105.
- Räsänen, Antti 2008. Kristillinen kasvatus teoriassa ja käytännössä. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki : Lasten Keskus ry. 287–304.
- Saarinen, Seija 1997. Päiväkerho osana kirkon lapsityötä. Teoksessa Liisa Luukkonen (toim.) Nollasta neljääntoista. Käsikirja seurakuntien lapsi- ja varhaisnuorisotyöhön. Jyväskylä: Lk-kirjat / Lapsityön käsikirja ry.
- Salakari, Hannu 2006. Toiminta ja oppiminen – Koulutuksen kehittämisen tulevaisuuden suuntaviivoja ja menetelmiä. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Suomen Evankelis-luterilainen kirkko 2013. Lapset seurakuntalaisina. Helsinki: Pekan Offset.
- Taavitsainen, Tiina 2012. Lasten ja nuorten osallisuus kirkossa.. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Ylempi sosiaalialan koulutusohjelma. Diakonia, kristillinen kasvatus ja nuorisotyö. Opinnäytetyö.
- Thirz, Päivi 2013. Seurakunta osallisuuden yhteisönä. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisu A Tutkimuksia 40. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Uusikylä, Kari 2001. Esipuhe. Teoksessa Seija Karppinen, Arja Puurula & Inkeri Ruokonen (toim.) Taiteen ja leikin lumous. Tampere: Oy FINN LECTURE Ab. 6–13.
- Uusikylä, Kari 2001. Lapsen luovuus elää vapaudessa. Teoksessa Seija Karppinen, Arja Puurula & Inkeri Ruokonen (toim.) Taiteen ja leikin lumous. 4 – 8-vuotiaiden lasten taito ja taidekasvatus. Tampere: finn lectura. 14–22.
- Vuorinen, Ilpo 2001. Tuhat tapaa opettaa: Menetelmäopas opettajille, kouluttajille ja ryhmän ohjaajille. Tampere: Resurssi.

LIITE 1: Palautelomake lapsille

Palaute

Piirrä hymynaama tai surunaama.

1. Oliko kertomusta helppo kuunnella?

2. Piditkö yhteisestä askartelusta/maalauksesta/muovailusta?

LIITE 2: Palautelomake ohjaajalle

Palaute:

Toivon, että vastaat kysymyksiin mahdollisimman rehellisesti! 😊

1. Mitä mieltä olit toiminnan sopivuudesta tekstiin? Perustelu on plussaa.

---

2. Etenikö hartaushetki mielestäsi jouhevasti?

---

3. Voisitko kuvitella itse toteuttavasi tämän kaltaisen hartaushetken? Miksi?

Kyllä En

---

4. Mitä palautetta haluaisit antaa kirjallisesta materiaalista?

Kiitos palautteestasi! 😊

Sanasta kuviksi

*Raamatunkerrontamateriaali seurakuntien
varhaisnuorisotyöhön*

Sanna Olli

Opinnäytetyö

Diakonia-ammattikorkeakoulu

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	3
2	MAAILMAN LUOMINEN	4
3	NOOAN ARKKI	7
4	DAAVID JA GOLJAT	9
5	NEHEMIAN TARINA	11
6	JEESUS SIUNAA LAPSIA	13
7	PIETARIN KALANSAALIS.....	14
	LÄHTEET	16
	LIITE 1 – Kala.....	17
	LIITE 2 – Kuva Jeesuksesta.....	18

1 JOHDANTO

Lasten tekemillä uskonnollisilla maalauksilla sekä tarkoin valituilla taidekuvilla on tärkeä tehtävä kristillisessä kasvatuksessa. Taiteen kieli on sukua uskonnon kielelle. Se tekee Sanan läsnä olevaksi. (Alapaeus-Karhunen 2004, 197.)

Olen pyrkinyt luomaan monipuolisen materiaalin. Jos osallistuja oppii näkemällä, hän pääsee näkemään erilaisia kuvia syntyvän yhdessä tehtäessä. Jos hän oppii kokemalla, pääsee hän osallistumaan yhdessä syntyvään tuotokseen. Jos osallistuja taas oppii kuulemalla, hänelle on edelleen läsnä kerronta ja ohjaajan kertomat kertomukset, joita hän voi kuunnella ja kuulla myös muiden kysymykset ja niihin saadut vastaukset.

Tätä opinnäytetyötä tehdessäni työni lähtökohtana ja ohjaavana ajatuksena toimi niin erilaisten oppimistyylien huomioiminen kuin ajatus hartaushetkien kehittämisestä. Lausuin monesti ääneen opiskelutovereilleni ajatuksen siitä, voisiko kuvallinen työskentely tulla myös luontevaksi osaksi hartaushetkiä samalla tavalla kuin esimerkiksi musiikki jo on. Kuvallisella työskentelyllä tarkoitan tässä lasten kanssa yhdessä toteutettavaa työskentelyä, jonka tuotoksena on jonkinlainen ”kuva”. Tarkoituksena ei tietenkään ollut poistaa hartaushetkistä mitään, jo valmiiksi hyväksi koettua osaa, vaan tuoda niihin jotain uutta.

Näitä hartaushetkiä suunnitellessani keskityin vain kertomukseen ja siihen liittyvän toiminnan kuvaamiseen. En siis ole valinnut valmiiksi rukouksia tai lauluja vaan niiden valitseminen jää materiaalia mahdollisesti hyödyntävän työntekijän osaksi. Jokainen hartaushetki on myös jokaisen vapaasti muokattavissa. Jokainen tuntee oman ryhmänsä parhaiten ja toteuttaa hartauden sille sopivimmalla tavalla. Ohjaajan on myös hyvä varautua siihen, että toiminnan aikana lapsiryhmässä usein herää kysymyksiä liittyen kertomukseen ja sen yksityiskohtiin. Esimerkiksi itse kohtasin kysymyksiä siitä, voiko arkkiin piirtää myös kolmannen possun, vai onko se väärin, koska niitä tuli alun perin vain kaksi. Tällaisessa tilanteessa ohjaajan on hyvä olla varautunut pohtimaan asiaa yhdessä lapsen kanssa.

Tähän materiaaliin olen valinnut kuusi kertomusta ja ne on jaettu niin, että neljä niistä käsittelee Vanhaa testamenttia ja kaksi Uutta testamenttia. Tämä jaottelu tuntui loogiselta ajatellen, etten halunnut luoda materiaalia, joka keskittyisi vain toiseen ja luoda näin mahdollisesti kuvaa, että pidän toisen käsittelyä tärkeämpänä kuin toista. Kertomukset itsessään on valittu sillä perusteella, että niiden luonteeseen sopii kehrittelemäni menetelmän käyttäminen. Kuten aiemmin olen sanoittanut, toivoin materiaalini tulevan nimenomaan luontevaksi osaksi hartaushetkiä, eikä sitä olisi palvellut, jos toiminta olisi tuntunut irralliselta kertomukseen nähden.

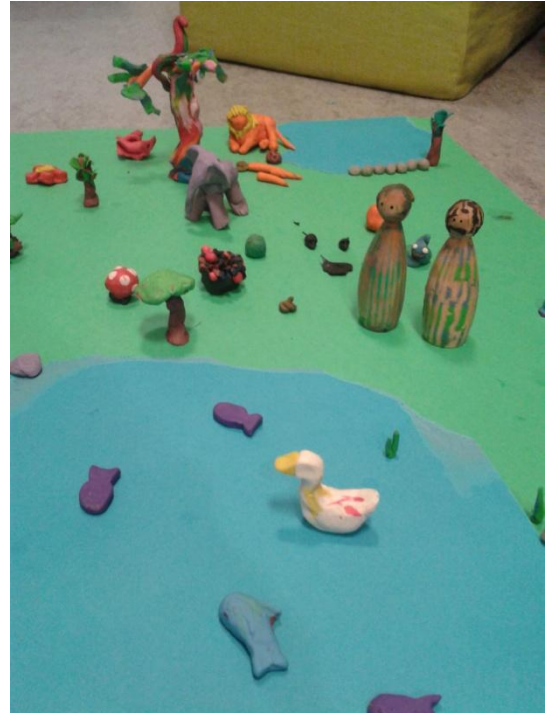
2 MAAILMAN LUOMINEN

Tämä toiminta saattaa viedä aikaa, joten älä ryhdy sen toteuttamiseen lyhyessä ajassa. Noin 10 hengen ryhmä.

Tarvikkeet: Muovailuvahaa, jos mahdollista erivärisiä. Tarvitset myös A3 -kokoisen vihreän kartongin ja pyöreäksi revityn tai leikatun sinisen kartongin. Kertakäytöveitset ja erilaiset tikut voivat helpottaa muovailuvahan käsittelyä, mutta eivät ole välttämättömiä. Tarvitse myös Aadamia ja Eevaa esittävät yksinkertaiset nuket.

Toiminnan eteneminen:

1. Kerro ensimmäinen kappale kertomuksesta lapsille. (Tämän osan aikana ei vielä tapahdu muuta.)

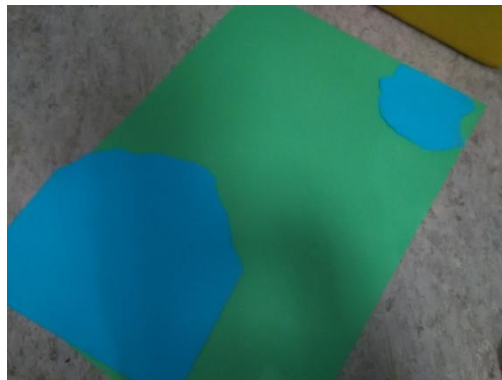

Aikojen alussa Jumala loi taivaan ja maan. Maa oli aivan autio ja tyhjä. Pimeys peitti syvyydet ja Jumalan henki liikkui vetten yllä. Jumala sanoi: ”Tulkoon valo!” ja valo tuli. Jumalan katsoi valoa ja totesi sen hyväksi. Hän erotti pimeyden ja valon toisistaan ja pimeyden hän nimesi yöksi ja valon päiväksi. Niin oli ensimmäinen päivä kulunut. Toisena päivänä Jumala loi kaartuvan kannen, jonka hän nimesi taivaaksi.

2. Kerro toinenkin osa kertomuksesta.

Kolmantena päivänä Jumala sanoi: ”Kerääntyköön taivaan kannen alapuolella, maan päällä, olevat vedet yhteen paikkaan, että maan pinta tulee näkyviin.” Paikkaa, johon vedet olivat kerääntyneet, Jumala kutsui mereksi ja kuivaa aluetta maaksi.

3. Aseta maahan vihreä kartonki ja sen päälle sininen kartonki sen merkiksi, että ne oli nyt luotu.

4. Jatka kertomusta seuraavalla osalla.

Kolmantena päivänä Jumala loi maan päälle myös kaikenlaisia kasveja. Maanpäällä kasvoi puita ja pensaita, heinää ja viljaa, marjamättäitä ja viiniköynnöksiä ja kaikenlaisia kasveja. Jumala katsoi kaikkea, mitä oli tehnyt ja näki, että niin oli hyvä.

5. Kerro osallistujille, että seuraavaksi jokainen saa muovilla maanpäälle yhden kasvin. Jokainen voi itse päättää, minkä kasvin haluaa muovilla. Jatka muovailun jälkeen taas seuraavaan kertomuksen kohtaan.

Neljäntenä päivänä Jumala loi taivaankanteen valoja, jotka kertoisivat ajan kulumisesta. Jumala teki kaksi suurempaa valoa. Pienemmän niistä hän teki loistamaan yöllä ja suuremman päivällä ja niiden lisäksi vielä paljon tähtiä. Mitähän nuo suuremmat valota mahtoivat olla? (Aivan, Aurinko ja Kuu!)

6. Kun kysymykset on esitetty ja niihin vastattu, kerro taas seuraava kohta.

Viidentenä päivänä Jumala loi veteen vilisemään kaikenlaisia eläviä olentoja. Kaloja ja ankeriaita ja kaikkea, mitä kuvitella saattaa. Hän loi myös paljon erilaisia lintuja lentelemään taivaankannen alapuolella. Jälleen Jumala katseli kaikkea luotua ja näki, että se oli hyvää.

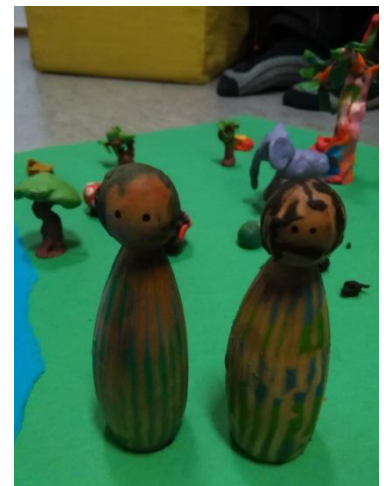
7. Tässä kohtaa jokainen saa muovilla paratiisiin yhden kalan tai linnun. Kun jokainen on muovailut, jatka jälleen kertomusta.

Kuudentena päivänä Jumala loi maanpäälle kaikenlaisia eläimiä. Hän loi kaikenlaisia eläimiä, villieläimiä ja karjaeläimiä, suuria ja pieniä. Jumala loi maanpäälle kaikkien eläinten lajit. Jumala katsoi luomiaan eläimiä ja näki, että ne olivat hyviä.

8. Tässä kohtaa jokainen saa jälleen muovilla valitsemansa eläimen ja asettaa sen kuvaan. Jatka kertomusta muovailun jälkeen.

Vieläkään Jumalan luomistyö ei kuitenkaan ollut lopussa. Kuka tietää, mitä maanpäältä vielä puuttuu? (Ihminen) Luomistyönsä loppuksi Jumala loi ihmisen. Jumala loi ihmisen omaksi kuvakseen ja kaltaiseksi. Jumala asetti ihmisen hallitsemaan maata ja kaikkia sen päällä eläviä olentoja. Ensin Jumala loi miehen. Jumala kuitenkin näki, että ihmisen ei ollut hyvä olla yksinään. Jumala vaivutti miehen syvään uneen ja otti häneltä yhden kylkiluun ja teki siitä hänelle vaimon.

- 9.** Aseta puutarhaan Aadamia ja Eevaa esittävät hahmot. (Nämä ovat valmiita nukkeja)
- Toiminnan päätyttyä voit keskustella lasten kanssa esimerkiksi seuraavista asioista:
    - Pyydä jokaista kertomaan, mitä hän muovaili puutarhaan ja mitä ne esittävät.
    - Mikä on mielestäsi hienoin asia, minkä Jumala loi? Miksi?
    - Mitä se tarkoittaa, että Jumala asetti ihmisen hallitsemaan maata ja sen päällä eläviä olentoja?
- 10.** Päätä hartaus rukoukseen.

3 NOOAN ARKKI

Tämän toiminnallisen hartauden toteuttamisessa sopiva ryhmäkoko on noin 10–15 henkilöä.

Tarvikkeet: Nooan arkki - kertomusta varten tarvitset ruskeasta kartongista tai muusta materiaalista askarrellun laivan. (Kuvassa oleva laiva on kooltaan noin 1x1m.) Sen lisäksi tarvitset sormimaalaukseen soveltuvia maaleja ja kippoja maaleja varten. Huom. Toiminta on hyvä toteuttaa lähellä käsienpesupistettä.

Toiminnan eteneminen:

1. Aloita kokoamalla lapset piiriin jo maahan tai pöydälle asetetun arkin ympärille.
2. Kerro ryhmälle kertomus Nooasta. Voit käyttää alla olevaa kertomusta sellaisenaan, mutta suosittelen kertomaan sen omin sanoin.

Kertomus:

Tämä kertomus löytyy Raamatusta ja se kertoo ajasta hyvin kauan sitten. Ihmiset olivat alkaneet lisääntyä maan päällä, mutta samaan aikaan heidän pahuutensakin alkoi lisääntyä. Ihmiset eivät enää seuranneet Jumalan tahtoa. He elivät pahojen tapojensa mukaan. Jumalaa alkoi kaduttaa, että hän oli tehnyt ihmiset, koska ihmisistä oli tullut niin pahoja. Jumala päätti pyyhkäistä kaikki elävät olennot pois maanpäältä. Maan päällä eli kuitenkin yksi ihminen, joka oli Jumalan mieleen. Hänen nimensä oli Nooa. Nooa rakasti ja kunnioitti Jumalaa ja eli hänen tahtonsa mukaan.

Jumala käski Nooan rakentaa arkin, suuren laivan, johon mahtuisivat koko hänen perheensä ja jokaista maailman eläinlajia kaikkia kaksi kappaletta. Nooa teki niin kuin Jumala käski ja ryhtyi rakentamaan arkkia. Jumala kertoi Nooalle, millainen arkista pitäisi tulla. Siihen tuli rakentaa kolme kerrosta ja paljon huoneita. Lisäksi arkkiin piti rakentaa katto ja sen kylkeen ovi. Jumala käski myös Nooa ottamaan mukaansa paljon syötävää, jotta sitä riittäisi kaikille.

Sitten Jumala kertoi Nooalle, että hän aikoi lähettää maanpäälle vedenpaisumuksen, joka pyyhkäisi kaiken elävän maan päältä. Mutta Jumala teki liiton Nooan kanssa. Nooa meni arkkiin mukanaan vaimonsa, kolme poikaansa ja poikiensa vaimot. Sinne tuli hänen mukanaan kaikkia maailman eläimiä kaksi kappaletta. Kun kaikki olivat menneet sisälle arkkiin, Jumala sulku arkin oven.

Kun kaikki olivat arkissa, Jumala lähetti sateen. Neljäkymmentä päivää satoi hyvin rankasti ja vesi

nousi nousemistaan. Vesi nousi kunnes se peitti kaikkein korkeimmatkin vuoret, mutta Nooa ja hänen kanssaan arkissa olevat pelastuivat vedenpaisumukselta. Vedenpaisumus kesti yhteensä 150 päivää.

Kun 150 päivää oli kulunut, Jumala antoi tuulen puhaltaa maan ylitse ja vesi alkoi viimein laskea. Maa kuivui kuivumistaan ja kun jälleen 150 päivää oli kulunut, vesi oli laskenut niin paljon, että arkki pysähtyi vuoristoon, joka oli nimeltään Ararat.

Nooa odotti vielä jonkin aikaa, ennen kuin avasi arkin ikkunaluukun ja päästi ulos kyyhkynen, jotta saisi tietää, oliko maan pinta jo tullut näkyviin. Kyyhkynen lenteli jonkin aikaa ulkona, mutta ei löytänyt paikkaa, missä levätä, joten se palasi Nooan luokse. Siitä Nooa tiesi, ettei maan pinta ollut vielä tarpeeksi kuiva. Hän odotti vielä jonkin aikaa ja lähetti kyyhkynen sitten uudelleen liikkeelle. Kyyhkynen palasi jälleen takaisin Nooan luokse, mutta tällä kertaa sillä oli nokassaan oliivipuun oksa. Siitä Nooa tiesi, että maanpinta oli jo lähes kuiva. Hän odotti kuitenkin vielä jonkin aikaa, ennen kuin päästi kyyhkynen jälleen ulos arkista. Tällä kertaa se ei enää palannut ja niin Nooa tiesi mana olevan jo kuiva.

Jumala kehotti Nooa lähtemään arkista ja ottamaan mukaansa kaikki, jotka olivat hänen mukanaan. Nooa teki niin kuin Jumala käski ja hänen mukanaan arkista poistuivat hänen perheensä ja kaikki eläimet. Jumala teki Nooan kanssa liiton ja lupasi, ettei hän enää koskaan hukuttaisi maailmaa edes pahuuden tähden. Tämän liiton merkiksi hän laittoi taivaalle erään merkin, jonka me näemme vielä tänäkin päivänä. Kuka tietää, mikä se voisi olla? Aivan, Sateenkaari. Aina sateenkaaren nähdesämme me voimme muistaa Jumalan lupauksen.

3. Pyydä lapsia jakautumaan pareiksi. (Pidä kuitenkin huolta, ettei kukaan jää yksin, vaan sijoita hänet tarvittaessa johonkin ryhmään kolmanneksi.) Pyydä sen jälkeen pareja valitsemaan jokin eläin, minkä he tahtovat maalata arkkiin. Käykää yhdessä läpi, minkä eläimen kukin pari on valinnut.
4. Maalatkaa eläimet arkkiin. Suunnalla ei ole niin merkitystä kunhan jokainen pääsee maalaamaa. Maalaamisen jälkeen voit vielä kerrata yhdessä, mitä eläimiä arkkiin tuli. Kerro, että kaikki nämä eläimet pääsivät arkkiin ja paljon, paljon muitakin.
  - Lopuksi voit vielä keskustella lasten kanssa kertomuksen aiheista. Alla esimerkkejä.
    - Mitä muita eläimiä me tiedämme, joita arkissa olisi voinut olla?
    - Miksi Jumala valitsi kaikkia eläimiä arkkiin kaksi?
    - Mistä eläimistä te pidätte eniten? Mistä vähiten? Kerro, että jokainen arvokas tärkeä, koska Jumala on luonut jokaisen.
5. Lopettakaa hetki lyhyeen rukoukseen ja/tai aiheeseen sopivaan lauluun.

4 DAAVID JA GOLJAT

Tämän hartauden voit pitää vaikka koko leiriryhmälle yhtä aikaa. Tämä hartaus on hyvä toteuttaa, jos vain mahdollista, kokonaan ulkona.

Tarvikkeet: Tätä hartautta varten et tarvitse muita tarvikkeita kuin esimerkiksi raja-kartiot, joilla rajaat niin suuren neliön, että sen sisälle mahtuu jokainen osallistuja taiteilemaan tuotoksiaan.

Toiminnan eteneminen:

1. Aloita jakamalla osallistujat ryhmiin, joiden koko on hyvä olla maksimissaan 5–6 henkilöä. Jos toteutat hartauden leirillä, isosryhmät voivat olla tähän hyvä valinta. Jos osallistujia on vähän, myös pari- tai yksilötyöskentely on mahdollista.
2. Kerro seuraava kertomus Daavidista ja Goljatista.

Kertomus:

Tämä kertomus kertoo paimenpojasta, joka eli kauan, kauan sitten. Hänen nimensä oli Daavid. Daavid asui Israelissa ja hänen ollessaan vielä nuori, Israel joutui sotaan filistealaisia vastaan. Myös kolme Daavidin veljistä lähti mukaan sotaan.

Filistealaisten joukossa taisteli eräs sotilas, jonka nimi oli Goljat, hän oli kolme metriä pitkä jättiläinen ja hänellä oli päällään painava pronssinen haarniska ja kädessään valtava kirves. Hän huusi israelilaisille, että heidän pitäisi lähettää joukostaan yksi mies taistelemaan häntä vastaan. Sillä tavalla voitaisiin ratkaista koko sota. Häviäjän armeija joutuisi toisten orjiksi. Goljat oli kuitenkin niin suuri ja pelottava, ettei kukaan Israelin sotilaista uskaltanut lähteä taistelemaan häntä vastaan. Neljäkymmentä päivää Goljat astui esiin joka aamu ja ilta ja huusi saman haasteen israelilaisille. Samalla hän pilkkasi Israelin armeijaa pelkureiksi.

Eräänä päivänä Daavidin isä, lähetti hänet israelilaisten leiriin viemään syötävää hänen kolmelle vanhimmalle veljelleen, jotka olivat siellä. Daavid lähti matkaan kohti sotilasleiriä ja löysi sieltä veljensä. Kun hän jutteli veljiensä kanssa, Goljat astui jälleen esiin filistealaisten joukosta ja huusi saman haasteen kuin muinakin päivinä.

Daavid ihmetteli, miksi kukaan ei lähtenyt taistelemaan tuota miestä vastaan, joka pilkkasi heitä pelkureiksi. Daavid tiesi, että Jumala kyllä auttaisi heitä. Muut israelilaiset suuttuivat hänelle. Daavidin puheet päätyivät kuitenkin Kuningas Saulin korviin ja hän pyysi tuomaan Daavidin luokseen.

Saulin edessä Daavid lupautui taistelemaan Goljatia vastaan. Kuningas ei aluksi halunnut päästää Daavidia, sillä hän oli vain nuori poika, mutta Daavid kertoi taistelleensa usein karhuja ja leijonia vastaan ollessaan paimentamassa lampaista. Viimein Saul suostui päästämään Daavidin taistelemaan. Hän olisi halunnut pukea Daavidille oman haarniskansa, mutta se oli aivan liian painava, eikä Daavid pystynyt edes kävelemään se päällään. Niinpä Daavid jätti haarniskan ja otti mukaansa vain sauvansa ja linkonsa. Niiden lisäksi hän valitsi joen varrelta viisi litteää kiveä, jotka hän laittoi laukkuunsa. Sitten hän lähti Goljatia vastaan.

Nähdessään Daavidin tulevan, Goljat ryhtyi pilkkaamaan häntä, koska ei uskonut hänestä olevan itselleen mitään vastusta. Mutta kun hän lähti astelemaan Daavidia kohti, Daavid otti laukustaan kiven ja asetti sen linkoonsa ja heiluttaen sitä linkosi kiven suoraan Goljatin paljaaseen otsaan ja Goljat kaatui kuolleen maahan. Niin Daavid voitti Goljatin, ilman miekkaa, aseenaan vain linko.

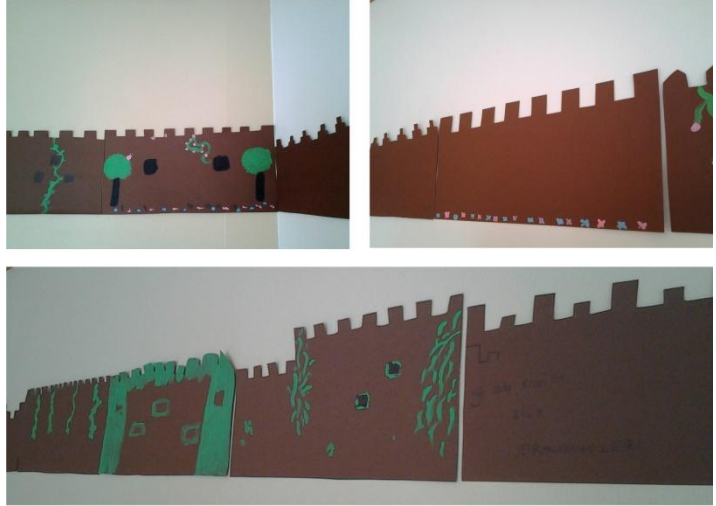
3. Kerro osallistujille, että seuraavaksi heidän tehtävänsä on päättää ryhmässä, mikä kohta kertomuksesta jäi parhaiten mieleen ja rakentaa kartioiden rajaaman alueen sisäpuolella (tai muulle rajatulle alueelle) kuva siitä. Kuvan rakentamiseen saa käyttää vain luonnon materiaaleja, joita ympäristöstä löytyy. (Huom. ryhmää on ehkä hyvä muistuttaa, että elävistä puista ei saa katkoa oksia tms.) Alue, jolle kuvat tehdään, on hyvä rajata, etteivät kuvat tule kovin kauaksi toisistaan.
4. Kun jokaisen ryhmän kuva on valmistunut, käykää yhdessä läpi, mistä kertomuksen kohdasta he ovat tehneet kuvansa. Tässä kohtaa voit myös keskustella siitä, miksi Daavid uskalsi lähteä Goljatia vastaan tai muusta valitsemastasi kysymyksestä.
5. Päättäkää yhteiseen rukoukseen ja/tai lauluun.

5 NEHEMIAN TARINA

Tähän hartauteen osallistujia on hyvä olla maksimissaan noin 15.

Tarvikkeet: Pensseleitä, kartongille soveltuvaa maalia (Esim. pullovärit), Saksia niin paljon, etteivät lapset joudu odottelemaan kohtuuttoman kauan, kyniä, Jokaiselle osallistujalle oma noin 30x15 cm kokoinen kartongin pala (sopivan väristä). Mahdollisesti kuvia Jerusalemin muurista nykyisin (Ei välttämätön).

Toiminnan eteneminen:

1. Leikkaa kartongin palaset valmiiksi ennen hartauden alkamista.
2. Kerro alla oleva kertomus, jos mahdollista omin sanoin.

Kertomus:

Tämä kertomus kertoo Nehemiasta ja hänen elämästään. Nehemia eli hyvin kauan aikaa sitten. Hän eli jo hyvin paljon ennen Jeesuksen syntymää. Nehemian perhe oli elänyt Jerusalemissa, mutta joutui lähtemään sieltä pakkosiirtolaisuuden aikaan. Kuka tietää, mitä pakkosiirtolaisuus tarkoittaa? (Keskustele lasten kanssa hetki siitä, mitä se todellisuudessa tarkoittaa ja jatka sitten kertomista.)

Nehemia eli kuitenkin paikassa, jonka nimi oli Susa, koska hänen perheensä oli joutunut pakkosiirtolaisuuden aikaan lähtemään Jerusalemissa. Susassa Nehemia työskenteli Kuninkaan juomanlaskijana. Hänen tehtävänsä oli siis varmistaa, ettei kukaan myrkytä kuninkaan juomia.

Eräänä päivänä Susaan saapui Nehemian veli, Hanani, tervehtimään häntä. Hananilta Nehemia kyseli, minkälaisissa oloissa ne ihmiset elivät, jotka olivat päässeet palaamaan vankeudesta. Hananilla oli hänelle kuitenkin huonoja uutisia. Hän kertoi, että ne jotka olivat päässeet palaamaan, elivät siellä kurjuudessa ja häpeässä. Hän kertoi, että Jerusalemin muurit olivat raunioina ja kaikki portit oli poltettu. Nehemia tuli kovin surulliseksi kuulemastaan ja vietti sen jälkeen monta päivää ja yötä rukoillen Jumalalta apua kansansa hätään. Eräänä päivänä hän oli kuitenkin palvelemissa kuninkaan hovissa näyttäen kovin surulliselta. Kuningas huomasi hänen murheellisuutensa ja tahtoi tietää, mikä hänen mieltään painoi. Sillä koko sinä aikana, jonka Nehemia oli palvellut hänen hovissaan, hän ei ollut kertaakaan näyttänyt murheelliselta.

Nehemia kertoi kuninkaalle mitä oli kuullut veljeltään Jerusalemin tilanteesta. Kuinka hän voisi olla iloinen kun kaupunki, jossa hänen isiensä haudat sijaitsivat, oli häpäisty niin pahasti? Kuningas kysyi Nehemialta, mitä hän toivoisi kuninkaan tekävän asialle. Nehemia rohkaisi mielensä ja luottan Jumalaan hän esitti kuninkaalle ehdotuksen. Hän toivoi, että kuningas lähettäisi hänet jälleenra-

kentamaan Jerusalemin muureja. Kuningas suostui Nehemian pyyntöön ja salli hänen lähteä matkaan. Nehemia taas lupasi palata sovittuun aikaan mennessä. Kuningas antoi Nehemialle mukaan myös kirjeet, joissa hän antoi Nehemialle luvan kulkea matkan varrella olevien maakuntien halki.

Niin Nehemia lähti matkaan ja hänen mukanaan kulki myös sotilaita ja heidän päälliköitään. Joukkoineen hän saapui Jerusalemiin, mutta niiden maakuntien johtajat, joiden maiden läpi hän kulki, eivät pitäneet lainkaan Nehemiasta ja hänen aikeistaan rakentaa muuri uudestaan. Nehemia kuitenkin asettui rauhallisesti Jerusalemiin ja pimeän tullen hän tutki missä kunnossa muurit olivat. Hän huomasi, että muurit olivat raunioina ja portit oli poltettu. Jerusalem oli täysin suojatton.

Aamun tullen Nehemia puhui kansalle ja kertoi, että hänet oli lähetetty rakentamaan muurit uudelleen. Kansa ryhtyi rakentamaan muureja uudelleen ja kukin ryhmä ja perhe rakensivat osan muuria. Nehemian vastustajat eivät kuitenkaan pitäneet siitä, että Jerusalemin muurit rakennettaisiin uudestaan ja he alkoivat syyttää Nehemiaa siitä, että hän aikoo kapinoida kuningasta vastaan. Mutta Jumala on Nehemian ja muurin rakentajien kanssa ja niin muurin rakentamista jatkettiin. Pian muuri oli jo rakennettu puoleenväliin ja siitä rohkaistuneena kaikki saivat lisää intoa jatkaa työtä.

Kun ne, jotka eivät pitäneet muurin rakentamisesta, kuulivat, että korjaaminen edistyi ja oli jo pitkällä, he raivostuivat. He liittoutuivat ja päättivät hyökätä Jerusalemiin. Nehemia ja hänen puolelleen olevat ihmiset saivat kuitenkin vihollisten joukossa asuvilta ystäviltään kuulla näistä juonista. Niinpä he asettivat muurille vartion ja jokainen rakentaja kantoi koko ajan mukanaan myös miekkaa. Nehemia rohkaisi heitä, sillä hän tiesi, että Jumala oli heidän puolellaan. Viholliset huomasivat, että heidän juonensa oli paljastunut, eivätkä uskaltaneetkaan hyökätä. He yrittivät kuitenkin edelleen pelotella Nehemian lopettamaan muurin rakentamisen. Nehemia kuitenkin luotti ja uskoi Jumalaan, eikä antanut kenenkään pelotella itseään lopettamaan rakentamista.

Pitkän aherruksen jälkeen muuri saatiin valmiiksi. Kun lähellä asuvat viholliskansat kuulivat tästä, he joutuivat suuren pelon valtaan ja he tunnustivat, että Jumalan avulla tämä muuri oli saatu valmiiksi. Nehemian tarina on niin pitkä, ettei sitä voida kertoa loppuun yhdellä kertaa. Nyt muuri oli kuitenkin saatu valmiiksi ja sen jälkeiset tapahtumat voidaan kertoa joskus toiste.

3. Kerro, että nyt rakennamme yhdessä pienemmän version Jerusalemin muurista. Jokainen saa rakentaa siihen pätkän, niin kuin Jerusalemissakin jokainen ryhmä ja perhe rakensivat pätkän muuria.
4. Jaa jokaiselle kartonki sakset ja kartonki. Ohjeista jokaista tekemään omasta kartongistaan muurin pätkä. Maaleja ja kyniä saa käyttää vapaasti apuna.
5. Keskustele askartelun lomassa osallistujien kanssa siitä, miltä he luulevat niistä tuntuneen, jotka rakensivat oikeasti Jerusalemin muuria. Entä miksi oli tärkeää rakentaa muuri Jerusalemin ympärille?
6. Päättä hartaus rukoukseen ja/tai lauluun.
7. Kun muurin pätkät ovat kuivuneet, yhdistäkää ne haluamallanne tavalla joko seinälle tai maahan tukien avulla yhdeksi muuriksi.

6 JEESUS SIUNAA LAPSIA

Tämä hartaus on lyhyt ja sopii myös pienempien lasten kanssa toteutettavaksi.

Tarvikkeet:

Tätä toimintaa varten tarvitset suuren valkoisen paperin tai muun piirustuslustan. Kaksi A3 paperia vierekkäin on sopiva noin kymmenen hengen ryhmälle. Väriliidut ovat hyvä väline tähän työhön. Lisäksi tarvitset kuvan Jeesuksesta. Voit käyttää liitteistä löytyvää kuvaa Jeesuksesta, tai jotain muuta.

Toiminnan eteneminen:

1. Aseta paperit vierekkäin lattialle yhteneväiseksi piirustuslustaksi ja kuva Jeesuksesta niiden keskelle.
2. Kerro alla oleva kertomus lapsille. Kerro kertomus mielellään omin sanoin.

Kertomus:

Jeesus kulki elinaikanaan pitkiä matkoja ja opetti monia asioita. Kerran hän kulki kohti Juudeaa Jordanjoen vartta. Hänen mukanaan kulki suuri joukko ihmisiä ja hänen opetuslapsensa. Jeesus opetti kansaa ja paransi heitä. Kerran sitten Jeesuksen luo saapui äitejä lastensa kanssa. He toivoivat, että Jeesus laittaisi kätensä lasten päälle ja siunaisi heidät. Opetuslapset kuitenkin estelivät tuojia, eivätkä halunneet päästää lapsia Jeesuksen luo.

Jeesus kuitenkin huomasi tämän ja sanoi opetuslapsilleen: ”Antakaa lasten olla, älkää estäkö heitä tulemasta minun luokseni. Heidän kaltaistensa on taivasten valtakunta.” Jeesus otti lapsia syliinsä, laittoi kätensä heidän päälleen ja siunasi heitä.

3. Kerro lapsille, että jokainen meistä saa tulla Jeesuksen luo, eikä hän käännyttä ketään pois. Jokainen meistä on hänelle yhtä tärkeä ja nyt jokainen saa piirtää oman kuvansa tähän paperille Jeesuksen lähelle.
4. Kun lapset ovat palanneet paikalleen, tee kierros, jokainen saa osoittaa, missä itse kuvassa on.
5. Päätä lopuksi rukoukseen ja/tai lauluun.

7 PIETARIN KALANSAALIS

Tähän hartauteen voi osallistua niin monta henkilöä kuin tilassa on paikkoja askarteluun. Jokainen tarvitsee siis paikan, johon mahtuu liimaamaan paperimosaiikkia. Hartauden voi parhaiten toteuttaa maassa ringissä istuen.

Tarvikkeet: Jokaiselle osallistujalle mustavalkoinen kalan kuva (löydät kopioitavan kuvan liitteistä), liimaa (mieluiten puikkoja), erivärisiä ja erimuotoisia paperinpalasia, sakset ja kyniä nimen kirjoittamista varten. Lisäksi tarvitset narua, kalaverkkoa varten.

Toiminnan eteneminen:

1. Muotoile narusta seinälle kalaverkko ennen hartauden alkamista ja lasten saapumista. Leikkaa myös paperin palaset ennen hartautta valmiiksi.
2. Osoita ryhmäläisille ennen kertomusta seinällä oleva verkko ja arvuutelkaa, mikä se voisi olla. Lopuksi voit kertoa, että tässä kertomuksessa se on kalaverkko.
3. Kerro seuraavaksi alla oleva kertomus.

Kertomus:

Tämä kertomus kertoo miehistä, jotka olivat ammatiltaan kalastajia. He hankkivat siis itselleen ja perheelleen elannon pyydystämällä kaloja. Yksi näistä miehistä oli nimeltään Pietari. Tämä kertomus alkaa siitä kun nämä miehet olivat kalastamassa sellaisella järvellä, jonka nimi oli Genesaretinjärvi. He seilasivat järvelle ja heittivät kalaverkkonsa veteen, mutta eivät saaneet saalista. He yrittivät toisen kerran ja kolmannenkin kerran, mutta kalaa ei vain tullut. He kalastivat koko päivän ja ilta alkoi jo hämärtyä ja aurinko laski nopeasti taivaanrannan taakse. Genesaretinjärvellä oli ihan pimeää, mutta nämä miehet eivät lopettaneet vielääkään työtään. He eivät olleet saaneet koko päivänä yhtään ainuttakaan kalaa, mutta vieläkin he jatkoivat työtään, vaikka yö oli jo tulossa.

Koko yön nämä miehet kalastivat. He heittivät verkot yhä uudestaan ja uudestaan veteen, mutta yhtään kalaa ei vain tullut. Miehet olivat varmasti todella turhautuneita.

Aamun valjetessa he eivät olleet saaneet ainuttakaan kalaa ja soutivat viimein veneensä maihin lopettaakseen työnsä siltä päivältä. Rannalle päästyään he huomasivat erään miehen lähestyvän heitä. He tunnistivat miehen Jeesukseksi. Hänen mukanaan rannalle tuli suuri joukko ihmisiä, jotka olivat tulleet kuulemaan mitä Jeesus opettaisi heille. Jeesus kääntyi kuitenkin Pietarin puoleen ja pyysi, että tämä soutaisi veneensä hiukan etäämmäs rannasta, jotta hän voisi puhua ja opettaa ihmisiä sieltä käsin. Pietari teki niin kuin Jeesus pyysi.

Jeesus asettui veneeseen puhumaan ja opetti kansanjoukkoa, joka kuunteli rannalla. Jonkin ajan kuluttua hän kuitenkin vaikenä ja pyysi Pietaria soutamaan veneen syvempiin vesiin. Kun vene oli

syvemmällä hän pyysi Pietaria heittämään verkot veteen. Pietari kertoi Jeesukselle, että he olivat kalastaneet jo koko yön, eivätkä olleet saaneet mitään. Silti hän lupasi heittää verkot vielä kerran veteen, koska Jeesus niin pyysi.

Kun hän heitti verkot veteen, ne tulivat niin täyteen kalaa, että verkot ratkeilivat. Kaloja oli niin paljon, että he eivät jaksaneet edes nostaa niitä takaisin veneeseen vaan joutuivat pyytämään toista venettä avukseen, jotta saivat vedettyä verkot perässään maihin.

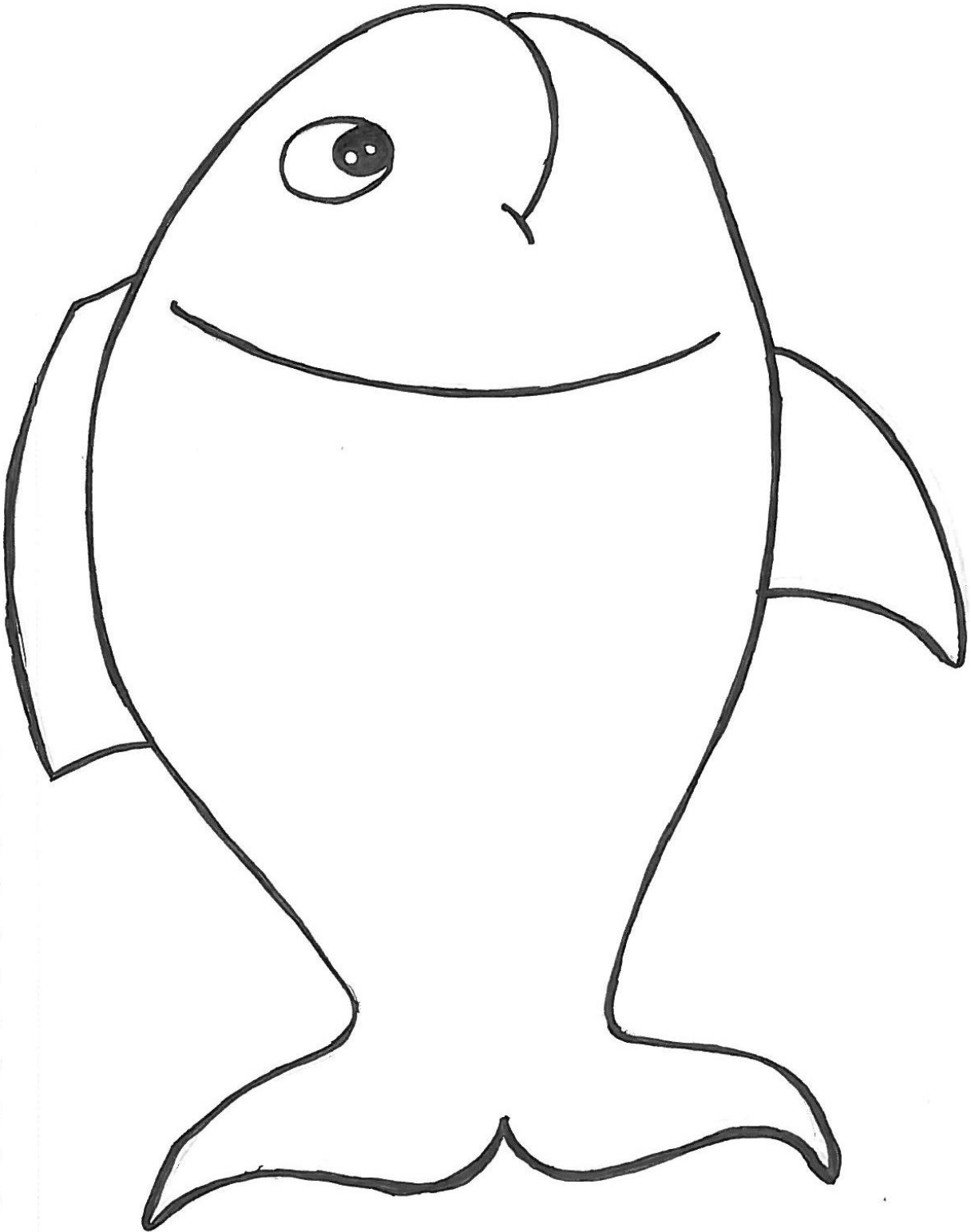
Kun Pietari näki tämän, hän polvistui Jeesuksen eteen ja sanoi: ”Mene pois minun luotani, minä olen syntinen mies.” Jeesus kuitenkin sanoi Pietarille ystävällisesti: ”Älä pelkää, minä teen sinusta vielä ihmisten kalastajan.” (Voi selittää ryhmälle Pietarin ja Jeesuksen sanoja halutessasi.)

4. Kiinnitä lasten huomio jälleen seinällä olevaan kalaverkkoon ja mainitse, että siinä on aivan liian vähän kaloja, (tai ”siinä ei ole vielä yhtään kaloja”) joten meidän täytyisi yhdessä tehdä niitä lisää.
5. Jaa jokaiselle oma kala ja kerro, että seuraavaksi väritämme ne näillä papereilla (Näytä paperit, jotka olet leikannut etukäteen) ja jokainen saa tehdä sen värisen kalan kuin haluaa. Kun ryhmäläinen saa kalan valmiiksi, kehoita häntä leikkaamaan se vielä ääri viivoja pitkin irti.
6. Lopuksi jokainen saa laittaa kalansa verkkoon.
  - Tämän jälkeen voit vielä pyytää lapsia takaisin piiriin keskustelemaan. Tässä joitain esimerkkiaiheita:
    - Miltä Pietarista mahtoi tuntua kun pitkän yön jälkeen hän saikin kalaa?
    - Mitä rannalle jääneet ihmiset mahtoivat ajatella?
    - Miksi Pietari ei kieltäytynyt lähtemästä Jeesuksen kanssa uudelleen kalastamaan, vaikka he eivät olleet koko yönä saaneet lainkaan saalista?
7. Päätä hartaus rukoukseen ja/tai lauluun.

LÄHTEET

- Pihkala, Jorma i.a. Nehemia – Innostava hengellinen johtaja. Viitattu: 20.8.2014 <http://www.pihkala.net/Kirjat/Nehemia.pdf>
- Alapaeus-Karhunen, Pirkko 2004. Kuvataide Kristillisessä kasvatuksessa. Teoksessa Heinonen, Leena; Luodeslampi Juha & Salmensaari Leena (toim.) Lapsityön käsikirja. Jyväskylä: Kirjapaja Oy.
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja

LIITE 1 – KALA

LIITE 2 – KUVA JEESUKSESTA